

**Građansko i
političko
učešće mladih:
Privid ili stvarnost?**

**Građansko i političko učešće mladih:
Privid ili stvarnost?**

Izdavač:

Centar za demokratiju i ljudska prava – CEDEM (www.cedem.me)

Za izdavača:

Milena Bešić

Autor:

Marko Pejović

Metodolog:

Prof. dr Miloš Bešić

Saradnici:

Andrea Mićanović

Marija Vuksanović

Dizajn, grafika i štampa:

Brain studio doo, Podgorica

Tiraž:

50 primjeraka

„Istraživanje i publikacija su finansirani od strane Ministarstva spoljnih poslova Savezne Republike Njemačke na osnovu Odluke Bundestag-a. Projekat je sproveden uz podršku Predstavništva Hanns Seidel fondacija za Srbiju i za Crnu Goru”

**Grđansko i političko
učešće mladih:
Privid ili stvarnost?**

SADRŽAJ

MLADI U CRNOJ GORI.....	7
Kretanje broja mladih u Crnoj Gori za period 2011 – 2022.....	7
Etnička struktura	9
Obrazovanje i zaposlenost	9
Stopa nezaposlenosti	10
Migracije mladih.....	10
GRADANSKO UČEŠĆE MLADIH	13
PERCEPCIJA I STAVOVI MLADIH U VEZI SA DRUŠTVENO-POLITIČKIM KRETANJIMA.....	19
PERCEPCIJA I STAVOVI MLADIH ODBORNIKA U LOKALNIM PARLAMENTIMA O POLITIČKOJ PARTICIPACIJI.....	28
ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA I EFEKTIVNOSTI DJELOVANJA MLADIH ODBORNIKA U LOKALNIM PARLAMENTIMA....	35
Andrijevica.....	38
Bar	38
Bijelo Polje	39
Berane.....	40
Budva	40
Cetinje	41
Danilovgrad.....	42
Gusinje	43
Herceg Novi	43

Kolašin.....	44
Kotor	45
Mojkovac.....	45
Nikšić	46
Plav.....	47
Plužine.....	47
Pljevlja.....	48
Podgorica.....	49
Rožaje.....	49
Šavnik	50
Tivat	51
Tuzi	51
Ulcinj.....	52
Žabljak.....	53
Petnjica	54

MLADI U CRNOJ GORI

Ovo poglavlje predstavlja statistiku prema godinama starostima, polu/rodu, etničkoj strukturi, obrazovanju, zapošljavanju i migracijama kada su u pitanju mladi u Crnoj Gori. Prema članu 2 Zakona o mladima¹, mladi su osobe od 15 do 30 godina.

Kretanje broja mladih u Crnoj Gori za period 2011 – 2022

Prema podacima Uprave za statistiku (MONSTAT) sa poslednjeg održanog popisa stanovništva iz 2011. godine, od ukupnog broja stanovnika (620.029) mladi čine 21,4% odnosno 132.702 stanovnika su mladi od 15 do 29 godina starosti. Udio muškaraca u ukupno broju mladih je 51,39% (68.198), a žena 48,61% (64.504).

MONSTAT svake godine objavljuje i procjenu broja stanovnika, tzv. procjenu stanovništva. Prema njoj, u 2022. godini, od ukupnog broja stanovnika Crne Gore (617.683), bilo je 116.011 mladih od 15 do 29 godina, i to 60.147 (51,85%) mladih muškaraca i 55.864 (48,15%) mladih žena, što čini 18,78% ukupnog stanovništva Crne Gore. Prema starosnim grupama, podaci procjene stanovništva MONSTAT-a u 2022. godini pokazuju sledeće:

Grafikon 1 – Procjena broja stanovnika na 1. januar 2022. godine

	Muškarci	Žene	Ukupno
15-19	19.798	18.144	37.942
20-24	19.877	18.598	38.475
25-29	20.472	19.122	39.594
UKUPNO	60.147	55.864	116.011

¹ <https://wapi.gov.me/download-preview/e1ac770f-706f-4ba9-99e3-790b64ba464f?version=1.0>

Podaci pokazuju da je **broj mladih u stalnom padu od popisa 2011. godine**. Naime, u 2022. godini je za 17.691 manje mladih nego 2011. godine što predstavlja pad broja mladih za skoro **13%**. Broj stanovnika Crne Gore je bio u stalnom porastu do 2019. godine, dok od 2020. počinje trend pada broja stanovnika.

Grafikon 2 – Udio mladih u populaciji za period od 2011. do 2022. godine

	Broj mladih	Broj stanovnika Crne Gore	Udio mladih u populaciji (%)
2011	132.914	619.428	21,46
2012	131.879	620.079	21,27
2013	130.063	620.601	20,96
2014	128.381	621.207	20,67
2015	126.508	621.810	20,35
2016	124.565	622.159	20,02
2017	123.018	622.303	19,77
2018	121.276	622.373	19,49
2019	119.822	622.227	19,26
2020	118.649	622.028	19,07
2021	117.250	620.739	18,89
2022	116.011	617.683	18,78

Udio mladih u ukupnoj populaciji u 2011. godini iznosio je 21,46%, dok je u 2022. godini iznosi 18,78%, što ukazuje **na pad od skoro 2,7% mladih u ukupnoj populaciji za 11 godina**. Takođe, među crnogorskom omladinom je nešto veći broj mladih muškaraca nego žena.

Etnička struktura

Prema podacima sa popisa iz 2011. godine, starosna grupa mladih od 20-29 godina izjasnila se kao **Crnogorci (47,3%), zatim Srbi (25,3%), Bošnjaci (9,2%), Albanci (4,7%), Muslimani (3,5%), Hrvati (0,6%) i Romi (1,1%)**. Onih koji nisu htjeli da se izjasne o nacionalnoj pripadnosti bilo je 6%, dok je ostalih manje od 2%.

Obrazovanje i zaposlenost

Na osnovu podataka Ankete o radnoj snazi MONSTAT-a², u prvom kvartalu 2022. godine određeni stepen obrazovanja završilo je 86.200 lica uzrasta 15-24 godine, od čega 30.700 osnovnog obrazovanja, 31.800 stručnog obrazovanja posle osnovne škole, 13.100 srednjeg i opšteg obrazovanja, a 6.800 mladih završilo je visoko obrazovanje.

Rano napuštanje sistema obrazovanja i obuke pokazuje procenat populacije između 18. i 24. godine sa najnižim srednjim obrazovanjem, a koja nisu više u procesu obrazovanja i obuke. Ova stopa je u 2021. godini **iznosila 6,7%**, s tim što je niža za mlade muškarce (5,4%) nego za mlade djevojke (8,7%).

Kada je u pitanju udio, podaci nisu optimistični. **Udio koji predstavlja procenat mladih ljudi koji ne rade, a nisu u sistemu obrazovanja ili obuke tzv. NEET kategorija** uzrasta od 15 do 29 za 2021. godinu **iznosio je 26,5%**, i to za mlade muškarce 28,3%, a za mlade žene 24,6%. Na nivou EU-27 u 2021. godini je bio 15,5% što je gotovo duplo niži procenat u odnosu na Crnu Goru.

² Anketa o radnoj snazi u Crnoj Gori, MONSTAT, dostupno na: <https://www.monstat.org/cg/page.php?id=22&pageid=22>

Stopa nezaposlenosti

Stopa aktivnosti mladih u 2021. godini je iznosila je 44,4% (48,9% za mlade muškarce i 39,7% za mlade žene), pokazuju podaci MONSTAT-ove Ankete o radnoj snazi³. Stopa aktivnosti mladih u Crnoj Gori bila je nešto viša nego u EU-27 (37,8%). U 2021. godini ukupna stopa aktivnosti mladih bila je zane-marljivo **veća nego 2011. godine, kada je iznosila 40%**.

Na osnovu istih zvaničnih podataka, **stopa nezaposlenosti mladih za 2021. godinu iznosila je 32,5%** (33,2% za mlade žene i 31,5% za mlade muškarce), **što je za 6,5% više u odnosu na 2018. godinu, a duplo veća u odnosu na stopu nezaposlenosti mladih u EU-27.**

Migracije mladih

Crna Gora se suočava sa unutrašnjim i spoljnim migracijama. Poslednjih decenija Crna Gora ubrzano stari, a emigracija mladih je povećana. Iseljavanje je uzrokovano ekonomskom nesigurnošću i nestabilnošću, praćeno sa više uzroka kao što su socijalna isključenost, siromaštvo, globalizacija, ekonomska kriza, politička nestabilnost, korupcija, te nepotizam i kronizam što ima snažan uticaj na uspjeh kandidata pri zapošljavanju u institucijama javnog sektora. Osim toga, kreatori politike i mediji treba da budu svjesni da stalna, a posebno prenaplašena kritika situacije u Crnoj Gori stvara negativniju percepciju kod mladih, značajno povećavajući vjerovatnoću da će emigrirati, a samim tim i pogoršati problem odliva mozgova.

Na osnovu podataka Svjetske banke (SB) iz 2018. godine, procjene govore da **blizu 25% Crnogoraca živi u inostranstvu**⁴. **UN procenjuju da će do 2050. godine biti 150.000 radno sposobnih Crnogoraca manje**⁵. Prosječan broj radno sposobnih migranata koji napuštaju Crnu Goru je oko 3.320 osoba godišnje. Gubici sa kojima se Crna Gora suočava godišnje zbog emigracije

³ Ibid

⁴ <https://documents1.worldbank.org/curated/en/787451545030793133/pdf/Montenegro-Growth-and-Jobs.pdf>

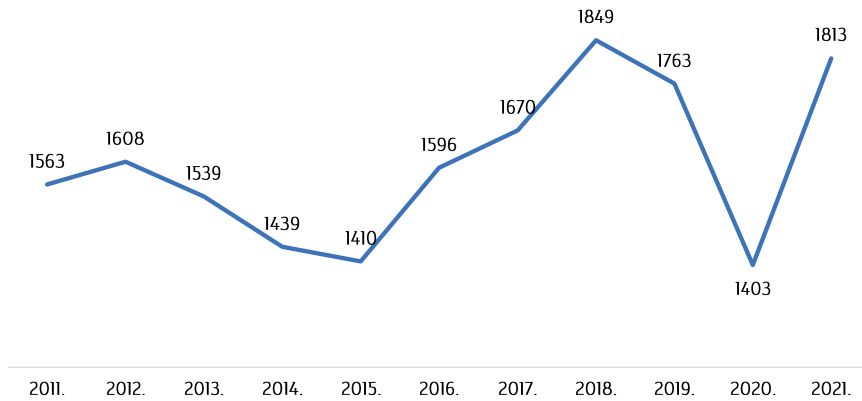
⁵ Ibid

iznose 70 miliona eura, što znači da **svako radno sposobno lice koje napusti Crnu Goru nosi sa sobom oko 21.561 eura nekog potencijalnog budućeg godišnjeg BDP-a**. U posljednje dvije decenije primjetne su unutrašnje migracije ka glavnom gradu i primorju.

Što se tiče podataka o iseljavanju, u Crnoj Gori ne postoji tačna evidencija iseljavanja koja bi omogućila analizu njenog obima, te starosti, pola/roda, obrazovne strukture i drugih karakteristika migrantske populacije, ili podržala uspostavljanje baze podataka da bi sistematski mogla pratiti ovu pojavu u budućnosti. Grube procjene govore da je od 1991. godine privredu napustilo oko 173 hiljade mladih. U tom kontekstu, prema podacima Centra za demokratiju i ljudska prava (CEDEM), nešto više od trećine mladih želi da napusti Crnu Goru i preseli se trajno u drugu privredu, dok 29,2% može, ali i ne mora da napusti Crnu Goru, zavisno od toga šta „država ima da ponudi“. Pored toga, na osnovu podataka Fridrih-Ebert-Stiftung (FES), više od 70% crnogorske omladine se izjasnilo da su ekonomski razlozi veća motivacija za prelazak u drugu državu, nego obrazovanje (manje od 20%) i kulturne i druge različitosti, te drugi razlozi (manje od 10%). Štaviše, Balkanski barometar koji je izradio Savjet za regionalnu saradnju (RCC) bilježi porast interesovanja kada je u pitanju emigracija iz regiona. S druge strane, glavni razlozi unutrašnjih migracija su bolji uslovi za poslovanje i život.

Unutrašnje migracije u Crnoj Gori uglavnom karakterišu migracije iz ruralnih u urbana područja. Mladi iz ruralnih područja suočavaju se sa nizom izazova povezanih nedostatkom mogućnosti za dobar i kvalitetan život. Zbog ovih razloga sve sjeverne opštine imaju negativan migracioni saldo. MONSTAT godišnje objavljuje podatke o unutrašnjim migracijama. S tim u vezi, najnoviji podaci MONSTAT-a pokazuju da je 1.813 od 6.723 (27%), odnosno **više od svake četvrte mlade osobe od 15. do 29. godine, migriralo unutar Crne Gore u 2021. godini (39% mladića i 61% mladih djevojaka). Svake godine od 2011. godine, najmanje 1.400 mladih migrira interno u Crnu Goru, dok uporedni podaci za 10 godina pokazuju trend rasta, posebno od 2015. godine.**

Grafikon 3 – Broj mladih koji su interno migrali u Crnoj Gori od 2011. do 2021. godine

GRADANSKO UČEŠĆE MLADIH

U ovom dijelu se analiziraju postojeći mehanizmi učešća mladih na centralnom i lokalnom nivou sa normativnog i implementacionog aspekta.

Angažovanje i učešće mladih, posebno učešće u procesu donošenja odluka regulisano je Zakonom o mladima, ali i drugim zakonima koji definišu, uopšteno, učešće građana u procesu donošenja odluka i razvoj zajednice, koji se stoga primjenjuju i na mlade. Zakonske odredbe koje preciziraju ovu oblast sadržane su u sledećim pravnim propisima: Zakon o NVO-u, Zakon o lokalnoj samoupravi, Opšti zakon o obrazovanju i vaspitanju i Zakon o visokom obrazovanju.

Uprkos postojanju različitih mehanizama, nedostatak strukturnog dijaloga kao procesa konsultacija između mladih ljudi i donosioca odluka u cilju zajedničkog definisanja i sprovođenja politika koje se tiču mladih. Jedini primjer strukturnog dijaloga je kroz Regionalnu organizaciju za saradnju mladih (RYCO) gdje kroz Upravni odbor učestvuje mladi predstavnik Crne Gore.

Osim toga, diferencijacija "podskupina" koje pripadaju populaciji mladih ne uzima se dovoljno u obzir prilikom kreiranja i sprovođenja procesa učestvovanja: npr. mlade žene, zajednica Roma i Egipćana, mlade osobe s invaliditetom, koje nemaju jednake mogućnosti za ekonomsku, društveno i političko učestvovanje.

Učestvovanje mladih na nacionalnom i lokalnom nivou je ograničeno. Iako određeni broj nevladinih organizacija u Crnoj Gori sprovodi aktivnosti usmjerene na povećanje učešća mladih u odlučivanju, veliki je broj mladih koji su pasivni i potrebno ih je dodatno podstaknuti na učestvovanje u procesu donošenja odluka. Osim toga, mladi koji su u riziku od diskriminacije (mladi Romi, mlade osobe s invaliditetom, mlade žene, mladi koji žive u ruralnim područjima) još uvijek ne učestvuju na jednakom nivou kao druge grupe mladih u području učestvovanja i mobilnosti.

Prema nalazima poslednjeg CEDEM-ovog istraživanja, prema mišljenju 60% mladih, čini se da mladi često ne prepoznaju prisutnost postojećih programa, pa se stvara osjećaj da ih institucije/organizacije koriste

samo kao dekor⁶. U radu sa mladima, evidentno je da oni imaju veliki potencijal koji treba adekvatno podržati. Često postoji poteškoća da se shvati da je doprinos mladih u donošenju odluka važan i da se prihvati činjenica da njihovo učešće vodi boljim rezultatima. Ovo je kritično pitanje, jer mladi moraju imati snažan glas u odlučivanju o svim relevantnim društvenim pitanjima (zapošljavanje, zdravstvo, obrazovanje, itd.) i taj glas treba poštovati i uvažavati.

S druge strane, da mladi često nisu svjesni mehanizama koji bi mogli da im omoguće učešće i samim tim nisu u stanju da smisleno učestvuju u donošenju odluka dokazuje podatak da je samo 30% mladih čulo za mehanizme učešća mladih na nacionalni nivou. Stoga, uprkos činjenici da postoji sve veća potreba za inovativnim pristupima u uključivanju mladih, javna tijela, kao i nevladine organizacije treba da rade na snažnijoj promociji postojećih mehanizama.

Regionalne platforme i mreže trebalo bi da imaju znatno veći uticaj ako se njihov rad i aktivnosti bolje komuniciraju sa ciljom grupom korišćenjem metoda komunikacije prilagođenih mladima.

Na osnovu prethodne, i još uvijek važeće, Strategije za mlade 2017-2021 postoje dva oblika učešća mladih: „propisano“ građansko učešće kroz mehanizme koje nudi i traži Vlada i „samoinicijativno“ građansko učešće kada je inicijativa potekla od građana uključujući i mlade. Posljednja istraživanja CEDEM-a o građanskoj i političkoj participaciji mladih, podaci ukazuju da mladi uglavnom ne učestvuju u procesu donošenja odluka na nacionalnom nivou, ali preko 80% smatra da bi mlade trebalo više uključiti i tražiti da učestvuju u donošenju odluka na svim nivoima.

Pored toga, prema Uredbi o izboru predstavnika NVO u radna tijela organa državne uprave i sprovođenju javnih rasprava u pripremi zakona i strategija, predstavnici NVO mogu učestvovati u radnim grupama koje se obrazuju sa ciljem priprema ili izrada normativnih akata ili programa u određenim oblastima intervencije i obuhvata zajednički rad javnog i sektora civilnog društva na kreiranju javnih politika u cilju ostvarivanja zajedničkog interesa. To znači da nevladine organizacije, uključujući i one koje se bave pitanjima mladih, imaju pravo da učestvuju u radnim tijelima koje osnivaju organi državne uprave. Ove organizacije pred-

6 Bešić, M, Pejović, M. „Civic and Political participation of youth in Montenegro“, CEDEM, 2020 available at <http://www.cedem.me/publikacije/istrazivanja/politicko-javno-mnjenje/send/29-politicko-javno-mnjenje/1962-politicka-i-gradanska-participacija-mladih-u-crnoj-gori>, (Accessed on November 12, 2020) p. 46.

stavljaju oblik učešća (mladih) u procesima donošenja odluka na nacionalnom nivou kada zastupaju prava i interese mladih. Konkretno, Zakon o mladima je izradila radna grupa koja je uključivala tri predstavnika NVO, koji predstavljaju glas 29 NVO-a koje su podržale njihovo imenovanje za članove navedene radne grupe.

Osnivanje Savjeta za mlade je predviđeno Zakonom o mladima radi podsticanja razvoja omladinske politike od strane Ministarstva sporta i mladih. Međutim, njegovo uspostavljanje je i dalje na čekanju. Iako su stvoreni svi uslovi za konstituisanje Savjeta za mlade, uticaj političkih promjena i nedovoljna politička volja i usmjerenje na mlade, odložili su njegovo konstituisanje. Takođe, ostaje nada da će savjeti za mlade na nacionalnom i lokalnom nivou raditi na većem učešću mladih i poboljšanju položaja mladih, jer u njihovoj strukturi su uglavnom predstavnici organa javne uprave koji nisu nužno mladi ljudi. Konačno, predstavnici mladih mogu biti samo dva predstavnika MMCG-a na nacionalnom nivou ili barem jedan član savjeta za mlade kao predstavnik nevladinih organizacija koje sprovode omladinsku politiku na lokalnom nivou.

Propisano je da savjet kao savjetodavno i stručno tijelo ima predsjednika i osam članova, i to da predsjednika i tri člana predlaže Ministarstvo, dok po jednog člana predlažu organi državne uprave nadležni za poslove prosvjete i to na mandat od četiri godine. Pored njih, jedan član Savjeta za mlade je predstavnik pravnih lica koja upravljaju omladinskim servisima, i bira se na period od jedne godine, putem javnog poziva koji objavljuje Ministarstvo. Propisano je i da reprezentativni savez nevladinih organizacija koje sprovode omladinsku politiku predlaže dva člana Savjeta za mlade, od kojih je najmanje jedan iz reda mladih, i biraju se na period od jedne godine. U slučaju d nije osnovan, dva člana Savjeta za mlade, od kojih je najmanje jedan iz reda mladih, predlažu nevladine organizacije koje sprovode omladinsku politiku, na period od jedne godine. Donošenjem Pravilnika o uslovima, načinu i postupku izbora članova savjet za mlade ispunjeni su svi zakonski uslovi za osnivanje Savjeta za mlade. Ipak, i dvije godine nakon donošenja navedenog pravilnika nije formiran Savjet za mlade. Nakon formiranja, ovaj savjet će biti zadužen za: davanje predloga za unapređenje omladinske politike; davanje sugestija u vezi sa procesom izrade Strategije; delegiranje svojih članova za učešće u postupku pripreme zakona iz oblasti koje uređuju pitanja od značaja za mlade; praćenje položaja mladih i pred-

laganje mjera za njihovo unapređenje, a na zahtjev Ministarstva sporta i mladih, daje mišljenja o drugim pitanjima od značaja za mlade. Važno je naglasiti da trenutno zakonsko rješenje ne prepoznaje Savjet mladih koji bi trebalo da bude bez državnih funkcionera.

Zakonom o mladima iz 2019. godine definiše se osnivanje krovne omladinske organizacije ili saveza nevladinih organizacija odnosno udruženja koje sprovode omladinsku politiku u članu 20. stav 1. i to: „NVO koje sprovode omladinsku politiku mogu osnovati savez tih nevladinih organizacija, u skladu sa zakonom kojim se uređuje osnivanje nevladinih organizacija”. Štaviše, reprezentativno udruženje, u smislu zakona, je udruženje koje se sastoji od nekoliko subjekata. Najmanje 30 nevladinih organizacija koje sprovode omladinsku politiku, iz najmanje šest opština, od kojih primorske, centralne i severne opštine predstavljaju po dva člana, utvrđeno zakonom kojim se uređuje regionalni razvoj. Takođe, zastupljenost udruženja nevladinih organizacija određuje nadležno ministarstvo na period od godinu dana izdavanjem potvrde o reprezentativnosti. Shodno tome, Mrežu mladih Crne Gore (MMCG) osnovalo je 35 omladinskih organizacija, organizacija koje rade sa i za mlade, kao i savezi i unije mladih 2020. godine.

Studentski parlamenti različitih visokoškolskih ustanova su predstavnička tijela studenata koja se osnivaju sa ciljem zaštite prava i interesa studenata. Međutim, zbog nedostatka intenzivne i konstruktivne komunikacije sa različitim partnerima, ali i među samim studentima, mogućnost studentskih parlamenata da aktivno utiču i rade na podsticanju i unapređenju studentskog aktivizma ostaje ograničena. Predstavnici studentskih parlamenata se često nazivaju politički podobnim predstavnicima, posebno kada je riječ o državnom univerzitetu, i da njihove odluke često ne predstavljaju stav onih koji su ih izabrali. Studentski parlamenti treba da posvete značajnu pažnju unapređenju načina i uslova nastave i unapređenju stručne prakse u okviru različitih fakultetskih jedinica, jer bi to značajno doprinijelo njihovom značajnijem učešću u procesu donošenja odluka i poboljšanju položaja mladih.

S druge strane, studentske organizacije kao što su Crnogorsko udruženje studenata političkih nauka (MAPPS), AISEC i ELSA doprinose zadovoljavanju društvenih, kulturnih i akademskih potreba i potreba za fizičkom rekreacijom studenata, kako je predviđeno Zakonom o visokom obrazovanju. Njihove aktivnosti podstiču učešće i umrežavanje što

rezultira veoma konstruktivnim učešćem njihovih članova u različitim mehanizmima učešća.

Kroz članstvo, osnivanje i vođenje NVO koja sprovodi omladinsku politiku, kao jedan od tradicionalnih oblika participacije, mladi imaju mogućnost da direktno učestvuju u procesu donošenja odluka. NVO koje sprovode omladinsku politiku su one koje su u svojim statutarnim aktima precizirale da se bave sprovođenjem omladinske politike.

Unija srednjoškolaca Crne Gore je krovna organizacija učeničkih parlamenata svih srednjih škola u Crnoj Gori i odličan primjer učešća mladih na republičkom i lokalnom nivou. Unija je veoma dobar primjer učešća mladih u procesu donošenja odluka, budući da njene predstavnike demokratski biraju 83 delegata Nacionalne konferencije. Takođe, imaju odličnu saradnju sa različitim donatorima. Unija organizuje Akcioni dan kroz uspostavljenu saradnju sa različitim zainteresovanim stranama u Crnoj Gori i prikupljanjem sredstava za podršku projektima srednjoškolskih parlamenata u Crnoj Gori. Takođe, kao član Platforme za saradnju mladih Zapadnog Balkana, organizuju javne aktivnosti koje uključuju mlade u različitim oblastima intervencije. Različitim brojem manjih projekata svake godine Unija nastoji da unaprijedi kvalitet života srednjoškolaca kroz različite aktivnosti i interaktivne događaje. Unija koordinira i Omladinski centar u Podgorici, od njegovog otvaranja.

Omladinski ogranaci političkih partija su rijetko nezavisne organizacije, koje kao osnovnu ciljnu grupu imaju mlade čiji je osnovni cilj politički aktivizam mladih. Članstvo u ovoj vrsti političkih partija ograničeno je na 30 godina. Međutim, predstavnici omladinskih ogranaka političkih partija nemaju stvarnu političku moć i učešće u procesima donošenja odluka, već se smatra da uglavnom služe političkim marketinškim ciljevima. Sve političke partije u Crnoj Gori imaju ogranke mladih.

Kada se govori o lokalnom nivou, lokalni savjeti za mlade su uspostavljeni u četiri opštine, ali još uvek nisu uspostavljeni kao uobičajena praksa. U skladu sa Zakonom o mladima, u Podgorici je uspostavljen Lokalni savjet za mlade, dok su lokalni savjeti mladih u Kotoru, Cetinju i Pljevljima osnovani u skladu sa prethodnim Zakonom o mladima. S tim u vezi, veoma je važno naglasiti da su strukture Lokalnog savjeta za mlade i savjeta mladih potpuno različite. Savjet mladih kao tijelo obuhvataju samo mlade ljude, dok se lokalni savjet za mlade se sastoji od predstavnika opštinskih organa zaduženih za omladinsku politiku i nevla-

dinih organizacija koje sprovode omladinsku politiku i najmanje jedan član je predstavnik NVO koji sprovode omladinska politika.

S druge strane, mladi i građani, generalno, nisu upoznati sa mehanizmom kao što su Inicijativa, Zbor građana, Lokalni i Opštinski referendum. Ni u jednoj opštini ne postoji evidencija da su ovi mehanizmi do sada korišćeni za unapređenje pitanja politike koja se tiče pitanja mladih. Kada su u pitanju neformalne omladinske grupe i Građanska inicijativa, dobar je primjer čiji je rad ostvario misiju svog osnivanja/inicijative. Mladi su postali veoma aktivni kada su u pitanju pitanja životne sredine. Kao pozitivan primjer u tom smislu može se navesti građanska inicijativa „Čempresari“ čiji je cilj bio da se zaštiti prostor koji pripada Gimnaziji „Niko Rolović“ i da se prestane sa zagađivanjem prirode ispred škole.

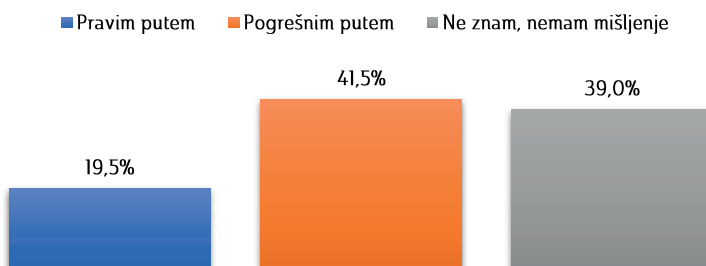
PERCEPCIJA I STAVOVI MLADIH U VEZI SA DRUŠTVENO-POLITIČKIM KRETANJIMA

Sa ciljem procjene percepcije i stavova mladih o društveno-političkim kretanjima, ali i komparacije određenih podataka sa podacima koji se tiču odraslih, CEDEM je sproveo istraživanje na reprezentativnom uzorku za stanovništvo Crne Gore od 1021 ispitanika u junu 2022. godine.

Tek svaki peti mladi smatra da se Crna Gora kreće pravim putem, dok nasuprot njih je **41,5% onih koji kažu da se Crna Gora kreće pogrešnim putem. Skoro 40% mladih ne zna ili nema mišljenje u kom pravcu se Crna Gora kreće.**

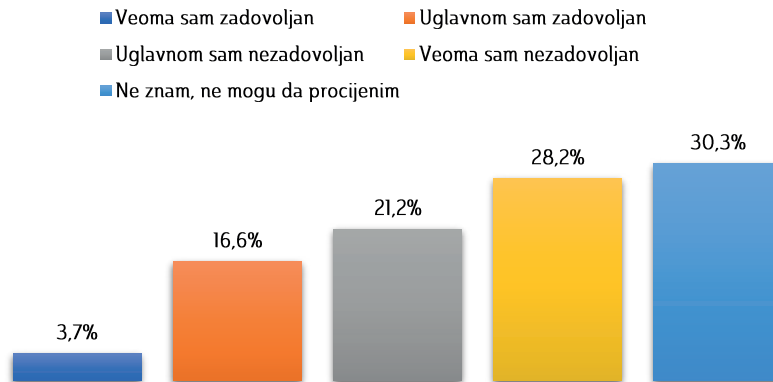
Poređenjem podataka iz 2019. godine, podaci ukazuju da **za više od 15% manji broj mladih koji smatraju da se Crna Gora kreće pravim putem.**

Grafikon 4 – Kojim putem se Crna Gora se kreće? (%)

Kumulativno posmatrano, **skoro polovina mladih nije zadovoljna dosadašnjim učinkom ove Vlade, dok je nešto preko 20% mladih koji su zadovoljni dosadašnjim rezultatima.** Skoro svaka treća mlada osoba ne zna ili ne može da procijeni dosadašnji učinak Vlade.

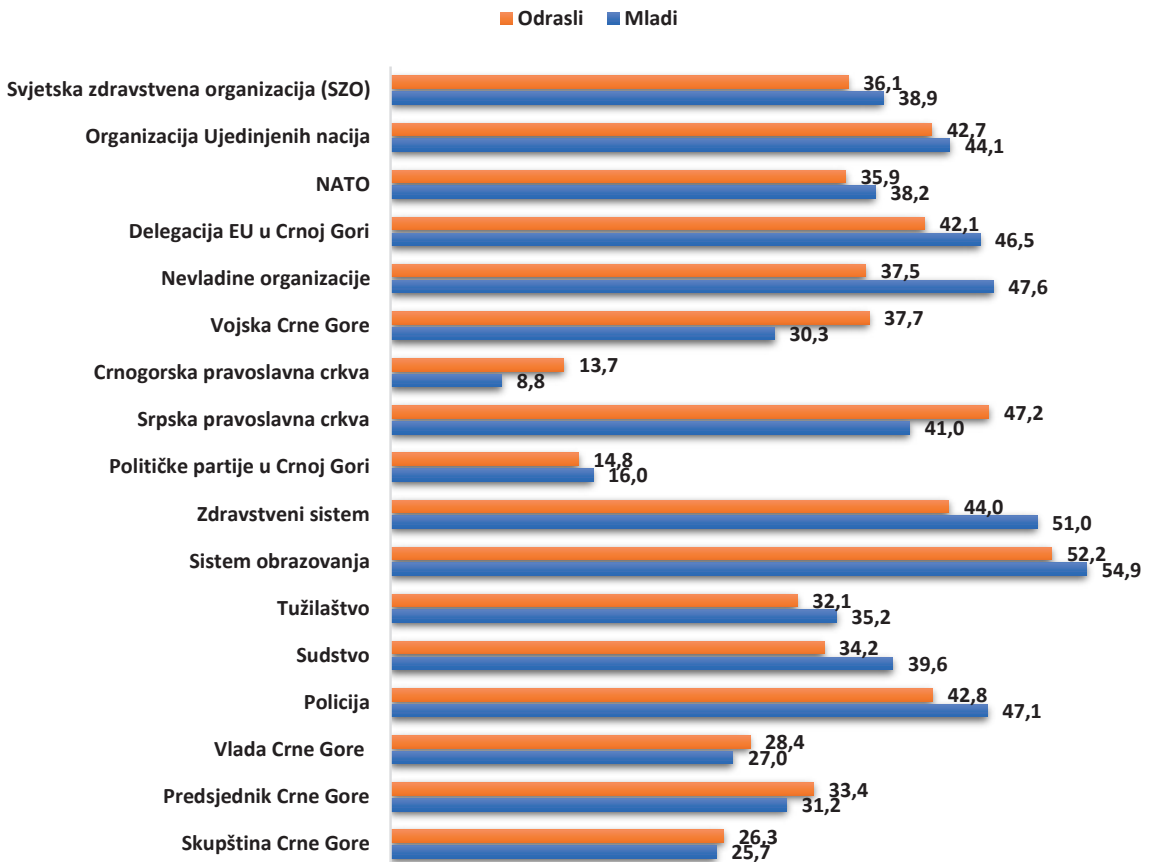
Grafikon 5 - Da li ste zadovoljni dosadašnjim učinkom Vlade? (%)

Analizom povjerenja u institucije, primjećuje se, na osnovu podataka koje smo dobili tokom istraživanja, da građani (i mladi i ostali) imaju najveće povjerenje u sistem obrazovanja, zatim slijede zdravstveni sistem i Srpska pravoslavna crkva (za obje grupe ispitanika); a najmanje u Crnogorsku pravoslavnu crkvu (za obje grupe ispitanika).

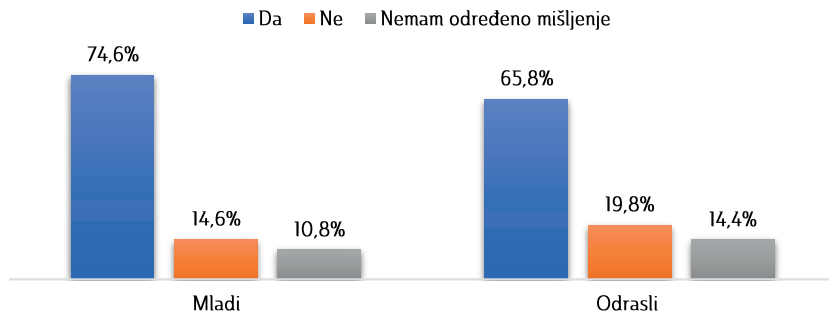
Mišljenje tj. stavovi mladih i ostalih ispitanika, se za određene institucije značajno razlikuje. Veći stepen povjerenje mladi u odnosu na starije imaju u NATO, Delegaciju EU u CG, NVO, policiju, sudstvo, tužilaštvo, sistem obrazovanja i zdravlja, političke partije, UN i SZO. U slučaju SPC, Vlade, Predsjednika i Skupštine Crne Gore mladi imaju manji stepen povjerenja u poređenju sa ostalima.

Grafikon 6 – Povjerenje u institucije (%)

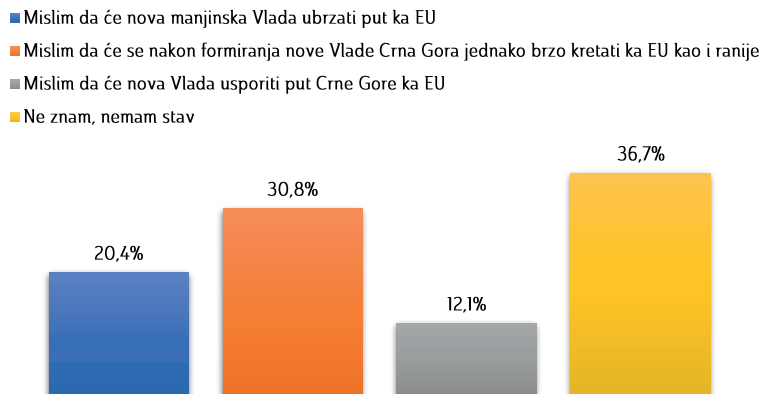
Kada je u pitanju članstvo Crne Gore u EU, **mladi značajno više podržavaju članstvo Crne Gore u EU, i to za skoro 10% više od odraslih.** Manji je broj mladih koji ne podržavaju članstvo (14,6%) u poređenju za odraslim ispitanicima (19,8%).

Grafikon 7 – Podrška članstvu Crne Gore u EU (%)

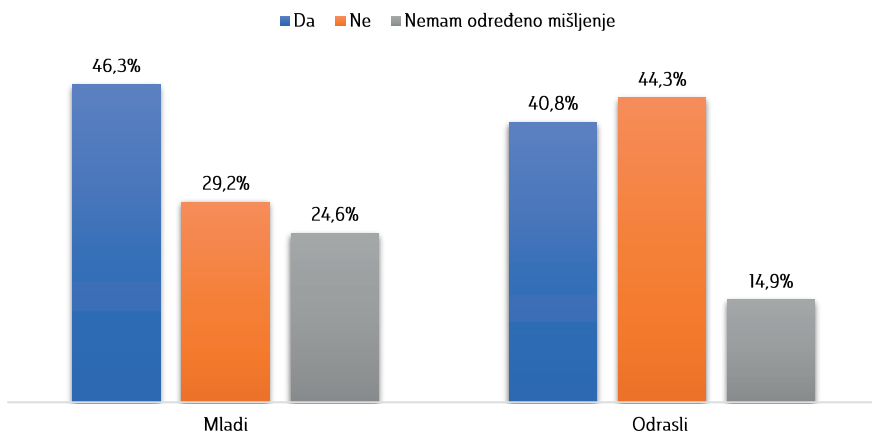
Tek svaki peti mladi ispitanik vjeruje da će 43. Vlada Crne Gore ubrzati svoj put ka EU, a skoro svaki treći da će se kretati jednako brzo kao i ranije. Nešto preko 12% smatra da će ova vlada usporiti proces evropskih integracija. Najveći dio mladih ispitanika ne zna ili nema stav po ovom pitanju (36,8%).

Grafikon 8 – Stav o brzini pregovora Vlade Crne Gore (%)

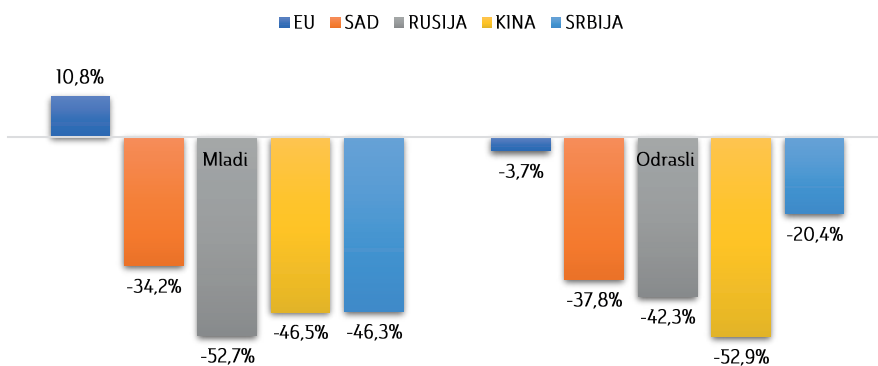
Kada je u pitanju članstvo Crne Gore u NATO-u, veoma su interesantni komparativni podaci za odrasle i mlade. Naime, **mladi više podržavaju članstvo Crne Gore u NATO-u u odnosu na odrasle** i to za 5,5%. S druge strane, **značajno je manji broj mladih koji ne podržavaju članstvo Crne Gore u NATO-u**. Preciznije, 44,3% odraslih ne podržavaju ovo članstvo, dok je mladih za 15,1% manje koji imaju isti stav kao odrasli (29,2%).

Grafikon 9 – Podrška članstvu Crne Gore u NATO-u (%)

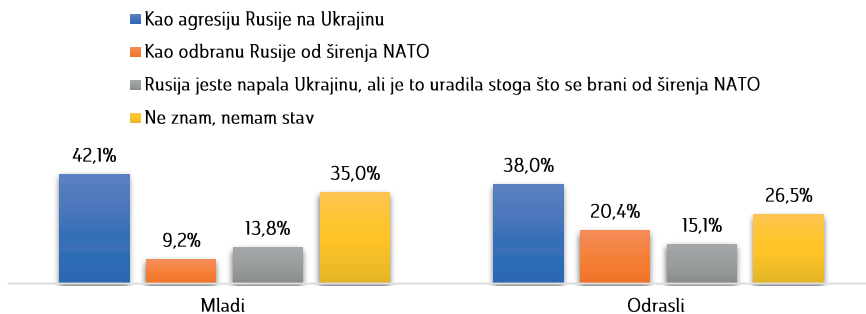
Na narednom grafikonu prikazan je indeks spoljnopolitičke orijentacije, odnosno razliku između sume da se oslanja „u potpunosti i u velikoj mjeri“ i sume da se oslanja „malo i nimalo“ na navedene države. Podaci pokazuju da je **veći broj mladih od odraslih koji smatraju da se u potpunosti ili u velikoj mjeri treba oslanjati na EU**. Mladi i odrasli su gotovo istog stava kada je u pitanju oslanjanje na SAD, dok se podaci značajno razlikuju kada se govori o Kini, Rusiji i Srbiji kao osloncu Crne Gore u spoljnoj politici. **Značajno je veći broj mladih od odraslih koji smatraju da se Crna Gora treba malo ili nimalo oslanjati na Rusiju i Kinu, a posebno kada je u pitanju Srbija.**

Grafikon 10 – Indeks spoljnopolitičke orijentacije (%)

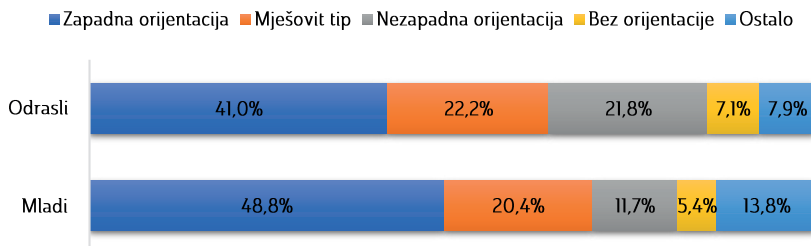
Najveća većina mladih i odraslih smatra da je rat u Ukrajini agresija Rusije na Ukrajinu. Ipak, komparativni podaci pokazuju da **mladi u značajno manjoj mjeri od odraslih smatraju da je rat odbrana Rusije od širenja NATO-a i to za 10%**. Gotovo isti procenat mladih i odraslih, njih oko 15%, smatra da je Rusija napala Ukrajinu usljed branjenja od širenja NATO-a.

Grafikon 11 – Stav o ratnom sukobu u Ukrajini (%)

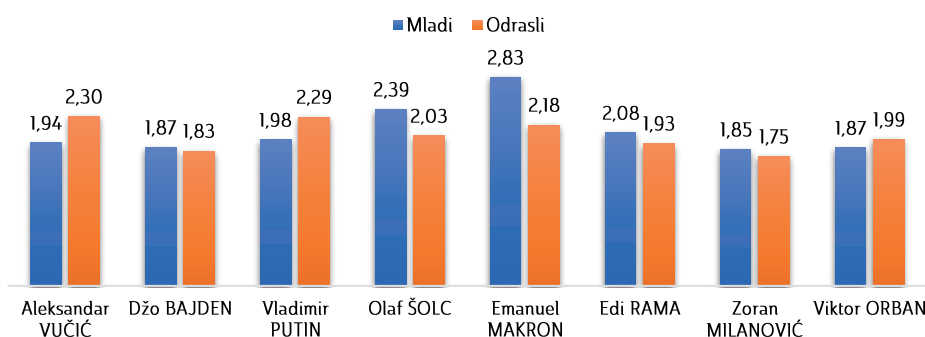
Generalno, **građani Crne Gore su u najvećoj mjeri prozapadno orijentisani iako u tome prednjače mladi**. S druge strane, značajno je manji broj mladih koji su nazapadno orijentisani (11,7%) za razliku od odraslih (21,8%). Nešto oko petine mladih i odraslih pripadaju kategoriji mješovitog tipa, kada je u pitanju spoljnopolitička orijentacija. Bez orijentacije je 5,4% mladih i 7,1% odraslih.

Grafikon 12 – Spoljnopolitička orijentacija (%)

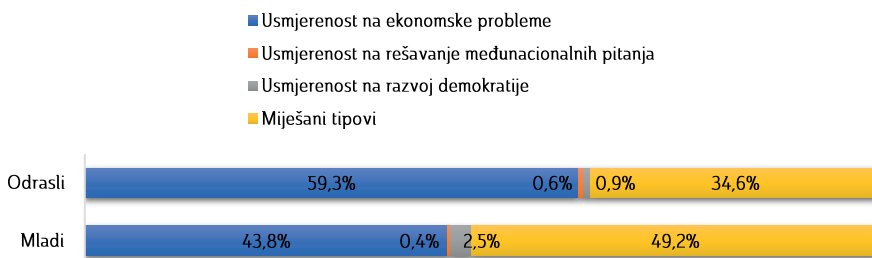
I kada su u pitanju prosječne ocjene za strane političare, mišljenja mladih i odraslih se razlikuju kod većine političara. **Najveću prosječnu ocjenu od ponuđenih političara od mladih dobijaju Emanuel Makron i Olaf Šolc, dok od odraslih Vučić i Putin.**

Grafikon 13 – Prosječne ocjene za strane političare

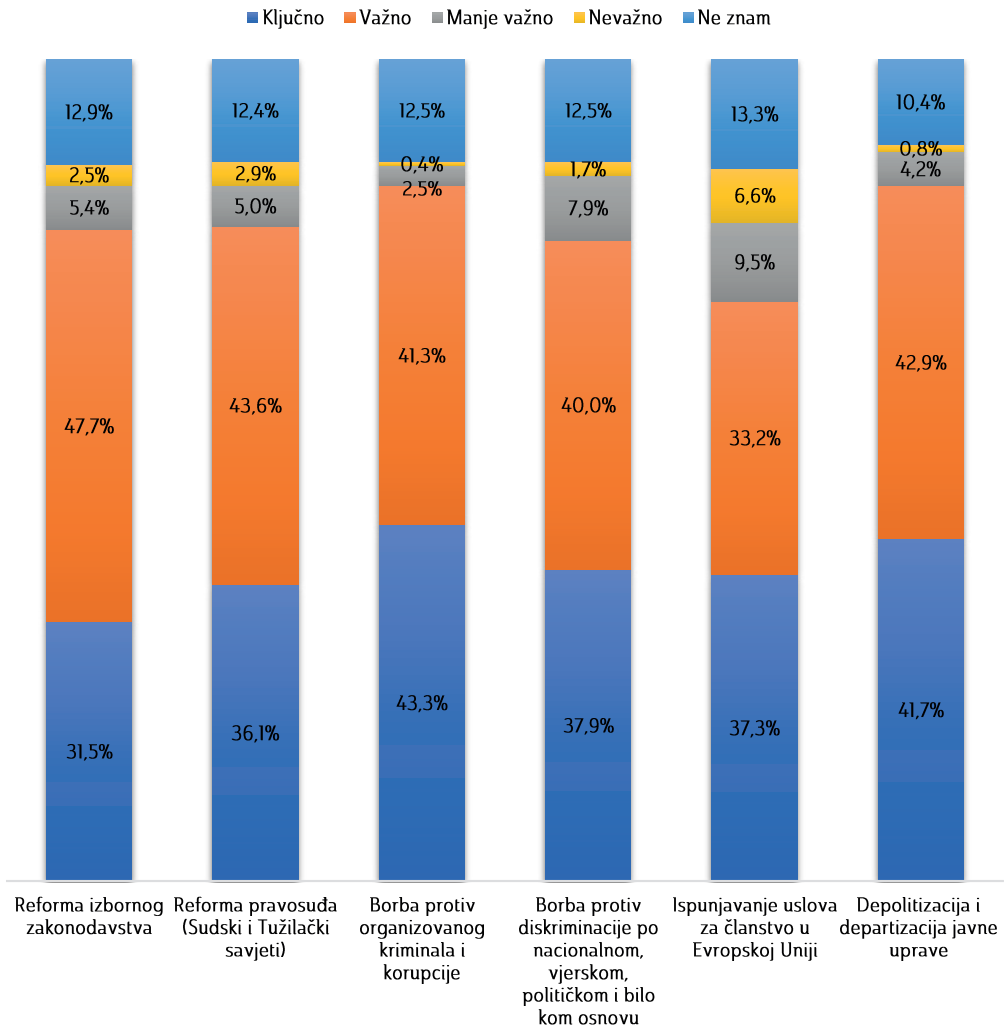
Za razliku od odraslih, koji smatraju da država treba da se usmjeri na rješavanje ekonomskih problema, **mladi u najvećoj mjeri pripadaju kategoriji mješovitog tipa kada se govori o unutrašnjoj političkoj orijentaciji**. Zanimljiv procenat mladih i odraslih smatra da se treba pažnja usmjeriti na razvoj demokratije i rješavanje međunacionalnih pitanja.

Grafikon 14 – Unutrašnja politička orijentacija (%)

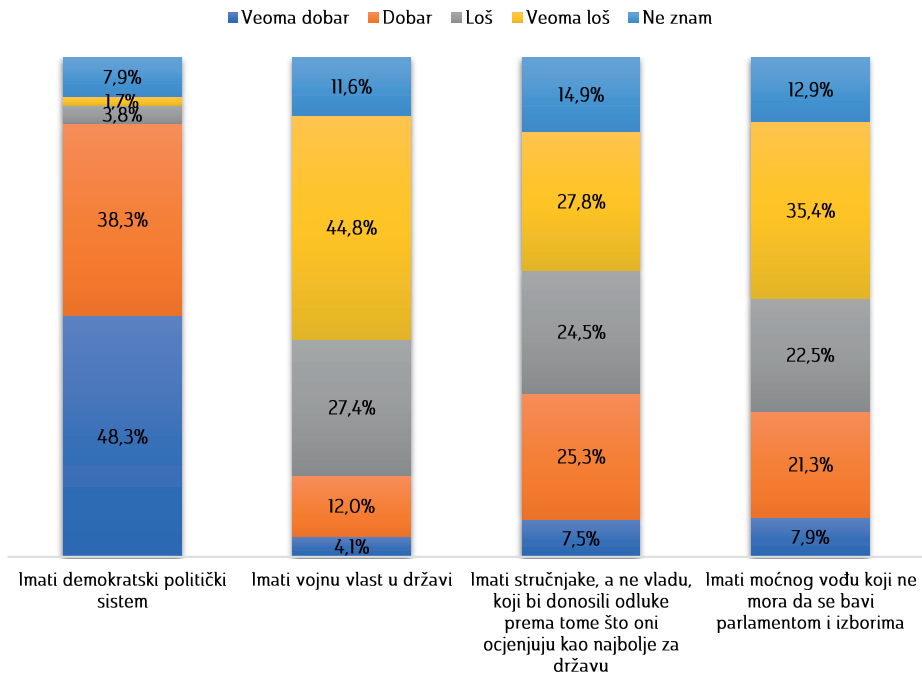
Na pitanje „Bez obzira na to ko je trenutno na vlasti, u kojoj mjeri su određene oblasti i prioriteti važni u pogledu boljitka u budućnosti odnosno unapređenja Crne Gore?“, **mladi kao ključan i važan prioritet u istom procentu (84,6%) smatraju depolitizaciju i departizaciju javne uprave odnosno da se kadrovi biraju po kvalitetu a ne partijskoj pripadnosti, kao i borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije. Gotovo jednako važnom i ključnom za boljitak Crne Gore smatraju reformu pravosuđa (79,7%), zatim reformu izbornog zakonodavstva (79,2%), borbu protiv diskriminacije (77,9%) i na kraju ispunjavanje uslova za članstvo u EU (70,5%).**

Grafikon 15 – Prioriteti za napredak Crne Gore (%)

Na kraju, a veoma važno pitanje sa aspekta učešća u procese donošenja odluka, prikazani su podaci koji se tiču procjene različitih sistema vladanja. Nedvosmisleno, **najveći broj mladih smatra da je demokratski politički sistem veoma i dobar**. Za razliku od njega, više od polovine mladih smatraju ostale političke sisteme kao loše i veoma loše.

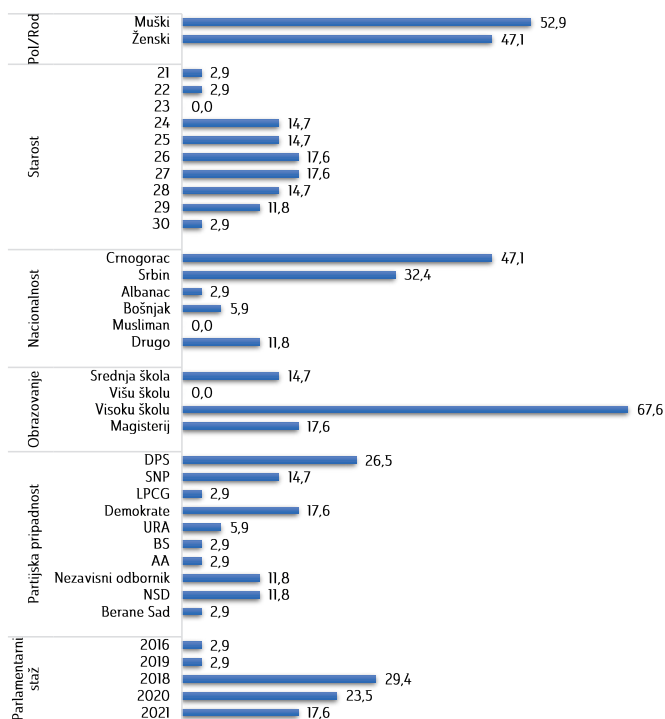
Grafikon 16 – Procjena različitih sistema vladanja (%)

PERCEPCIJA I STAVOVI MLADIH ODBORNIKA U LOKALNIM PARLAMENTIMA O POLITIČKOJ PARTICIPACIJI

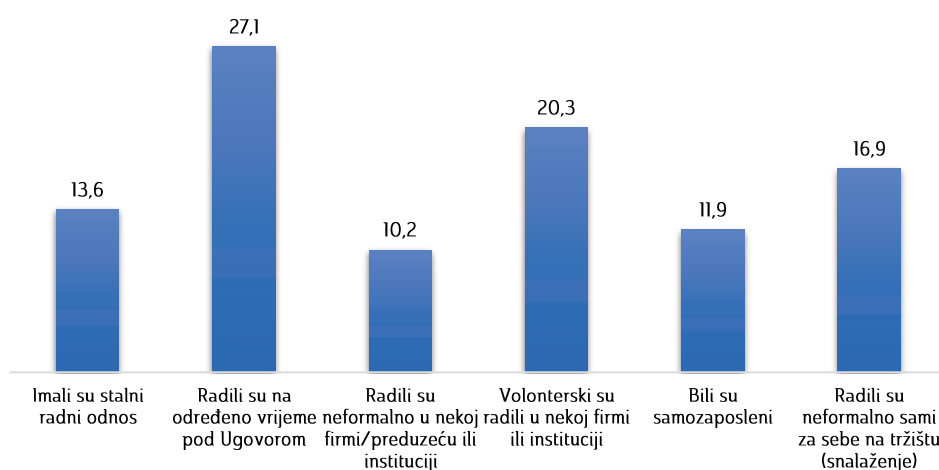
Sastavni dio građanske političke participacije u istraživanju koje je predstavljeno u prvom dijelu, bilo je i istraživanje stavova kao i političkog aktivizma odbornika u lokalnim parlamentima. Pritom, u istraživanje su bili uključeni samo odbornici uzrasta do 30 godina, dakle mladi odbornici. Cilj ovog dijela istraživanja bio je da se utvrdi u kojoj mjeri mladi odbornici participiraju u političkom životu, kao i da utvrdimo njihovu percepciju i stavove kada je riječ o omladinskoj politici. Istraživanje je sprovedeno anketnom metodom, a kriterijum izbora ispitanika bio je jednostavan; naime, mailom smo Upitnik prosljedili svim lokalnim odbornicima koji su stari do 30 godina. U krajnjem ishodu, upitnik je popunilo 75 ispitanika, što je više nego zadovoljavajuće imajući u vidu ukupan broj lokalnih poslanika koji ispunjavaju zadati starosni kriterijum. Najprije, prikazani su ključne karakteristike samih ispitanika.

Grafikon 17 – Osnovne karakteristike ispitanika (%)

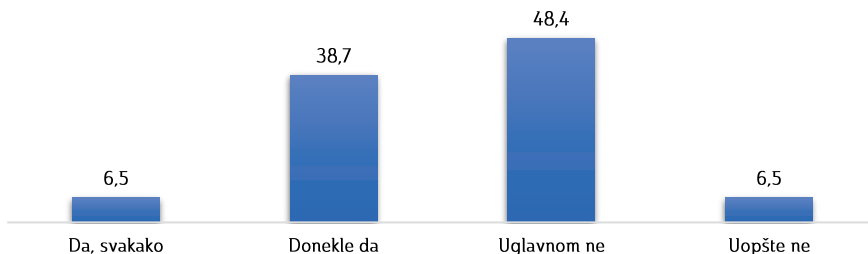
Prije otpočinjanja mandata u lokalnim parlamentima, **najveći broj mladih lokalnih odbornika su radili na određeno vrijeme**, a nešto više od petine su volonterski radili u nekoj firmi ili instituciji. Preko 13% je imalo zasnovan stalni radni odnos, dok je oko 11% bilo onih koji su radili neformalno u nekoj firmi ili bili samozaposleni. Na kraju, 16,9% su radili neformalno sami za sebe na tržištu.

Grafikon 18 – Radni status lokalnih odbornika prije početka mandata u lokalnim parlamentima

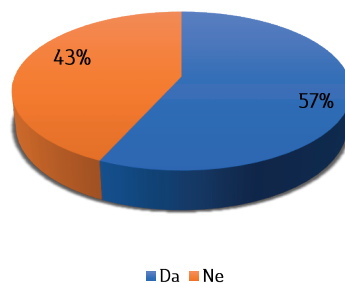
U ovom dijelu istraživanja ispitivali smo određene stavove mladih odbornika, kao i njihovo mišljenje o aktuelnim politikama usmjerenih na mlade, te njihovoj procjeni efektivnosti omladinskih organizacija ili tijela koja se tiču mladih. Na pitanje opšte procjene ispitanika o tome da li Crna Gora kao država vodi posebnu brigu o mladima skoro **svaki drugi mladi odbornik uglavnom negativno ocjenjuje brigu države o mladima**, dok u potpunosti negativno 6,5%. Nešto više od trećine smatra da donekle vode brigu, a tek 6,5% da vodi brigu u potpunosti. U poređenju sa podacima iz 2019. godine, **značajno je manji broj onih koji procjenjuju da država vodi brigu o mladima, odnosno veći broj onih koji smatraju da država ne posvećuje dovoljno pažnje mladima.**

Grafikon 19 - Generalno govoreći, da li je Crna Gora kao država vodi posebnu brigu o mladima (%)

Kada je riječ o organizacijama koje se bave mladima, **većina mladih odbornika (57%)** zna makar jednu omladinsku organizaciju. Od onih koji su naveli da znaju, na otvorenom pitanju su najčešće navodili nevladine organizacije (niti jednu od njih naročito frekventno) - EYCA, nevladine organizacije, omladinski klubovi, Mladi Berane, Unicef, Aktivna zona, Juventas, URA, Mreža za mlade, Alfa centar, Mladi NK, RYCO, Ombudsman

Grafikon 20 – Znaju neku organizaciju koja se bavi problemima mladih (%)

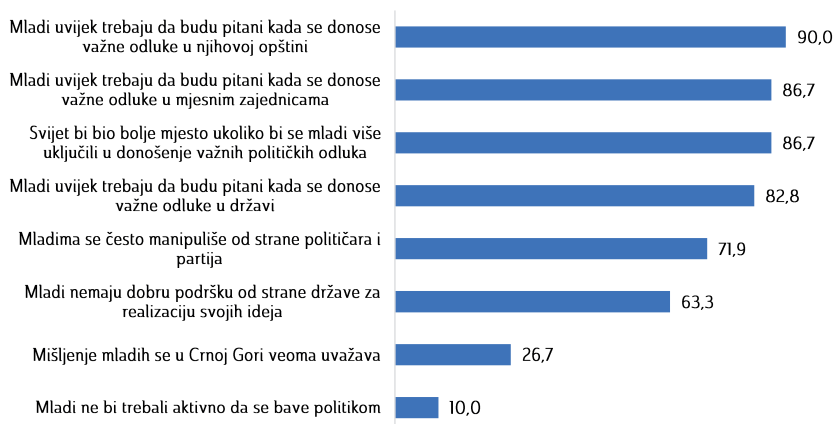
Kada je riječ o ostvarenim najvećim dostignućima kada su u pitanju mladi, podaci ukazuju da mladi odbornici smatraju da za nijednu oblast (grafikon 21) nije ostvareno najveće dostignuće. Kao i u nalazima iz 2019. godine, najlošije ocijenjeni aspekt je ekonomska i socijalna sigurnost mladih, zapošljavanje mladih i aktivno učestvovanje mladih u sprovođenju važnih političkih odluka. Nešto više od trećine smatraju da su ostvarena dostignuća da mladi aktivno učestvuju u stvaranju kulturnih sadržaja i da za njih postoje kulturni sadržaji. Blizu polovine lokalnih odbornika smatra da su mladi dobrog zdravlja i bezbjedni.

Grafikon 21 – Najveća dostignuća kada je riječ o položaju mladih - % SUM ostvareno u potpunosti i u velikoj mjeri

Koristeći četvorostepenu tradicionalnu Likertovu ljestvicu ordinalnog tipa, ispitani su stavovi mladih odbornika o mladima. Prikazani su rezultati slaganja u potpunosti i donekle sa navedenim stavovima. **Rezultati ukazuju da su veoma afirmativni stavovi mladih odbornika kada se govori o političkoj participaciji na svim nivoima, a naročito u njihovoj opštini.** Među stavovima sa kojima se najmanje slažu nalaze se stav da mladi ne trebaju da se bave politikom, a **tek svaki četvrti mladi odbornik smatraju da se mišljenja mladih u Crnoj Gori veoma uvažavaju.**

Grafikon 22 – Stavovi o mladima – (%) SUM slažem se u potpunosti i donekle

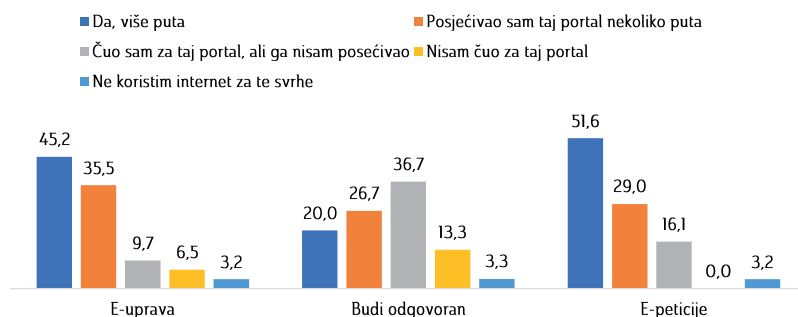
U ovom dijelu istraživanja, postavljena su pitanja koja se tiču učestalosti određenih konkretnih oblika političke participacije **samih mladih odbornika**. **Najprije u (grafikonu 23) dat je prikaz učestalosti ovih oblika političke participacije. Glasanje je je najučestaliji oblik participacije, ali je i svaki oblik „obraćanja“ veoma često prisutan u političkom učestvovanju mladih odbornika. Rjeđi oblici ponašanja su oni koji su usmjereni na obraćanje NVO-ima, komentarisanje društvenih i političkih problema na internetu i društvenim mrežama, a najrjeđi oblici – lično obraćanje premijeru, Ombudsmanu i ministrima u vladi.**

Grafikon 23 – Učestalost oblika političke participacije - SUM redovno i često %

Kada je u pitanju korišćenje dostupnih portala poput e-uprava, e-peticije i aplikacije „Budi odgovoran“, rezultati ukazuju da je **preko polovine mladih odbornika koristilo portal e-uprava, dok najveći broj njih nije posjećivao ali je čuo za e-peticije i aplikaciju „Budi odgovoran“.**

Grafikon 24 – Učestalost korišćenja internet portala

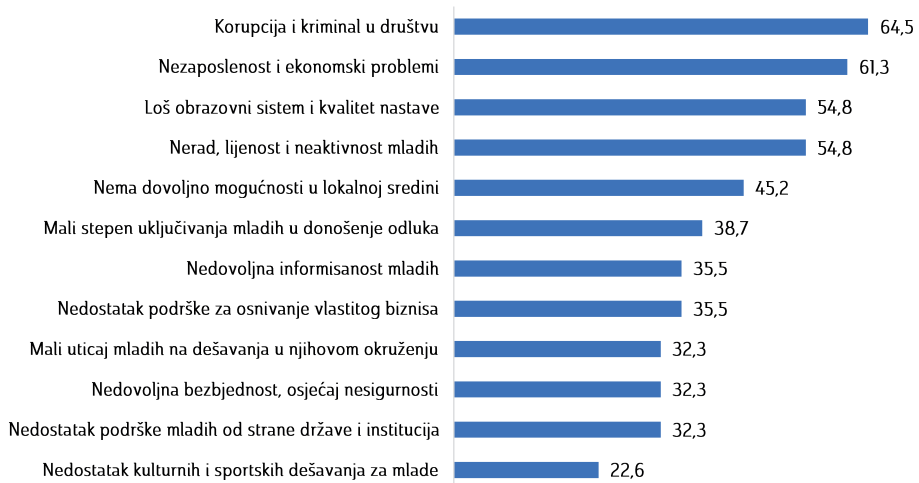
Koliko su mladi odbornici često involvirani u proces donošenja odluka, rezultati su prikazani na grafikonu 25. Podaci pokazuju **da gotovo svaki od mladih odbornika učestvuje u procesu donošenja u nekoj političkoj partiji ili na lokalnom nivou u opštini. Najmanje ih je učestvovalo na državnom nivou – tek petina mladih odbornika.**

Grafikon 25 – Učestvovali su više puta u donošenju odluka (%)

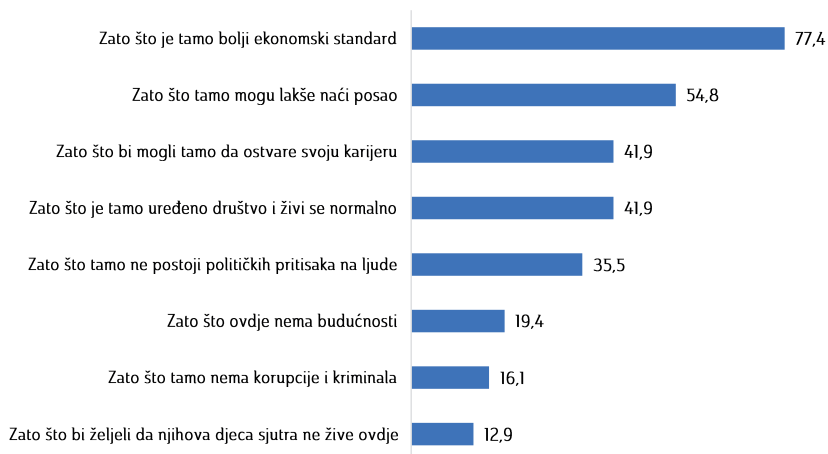
U posljednjem segmentu istraživanja tražili smo u upitniku od ispitanika da ocijene koji su to ključni problemi sa kojima se mladi suočavaju, tačnije, za svaki od potencijalnih problema ispitanici su ocjenjivali u kojoj mjeri je taj problem izražen. U grafikonu 26 prilažemo procentualnu distribuciju samo onih ispitanika koji su za navedene probleme istakli da je to jedan od ključnih problema. Rezultati ukazuju da su **korupcija i kriminal u društvu, te nezaposlenost i ekonomski problemi najizraženiji, dok je najmanje izražen problem nedostatak kulturnih i sportskih sadržaja za mlade.**

Grafikon 26 - Ključni problemi sa kojima se mladi suočavaju – (%) jedan od ključnih problema

Na pitanje koji su to ključni faktori koji potencijalno generišu odlazak mladih u inostranstvo, odgovori mladih odbornika su prikazani u grafikonu 27. Ispitanici smatraju da su ključni razlozi ekonomske prirode, dakle, procjena da je tamo bolji ekonomski standard, te procjena da je u inostranstvu lakše naći posao.

Grafikon 27 – Ključni razlozi za odlazak mladih u inostranstvo (%)

ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA I EFEKTIVNOSTI DJELOVANJA MLADIH ODBORNIKA U LOKALNIM PARLAMENTIMA

Imajući u vidu da je Skupština opštine predstavnički organ građana opštine, te njenu ulogu i značaj, ovaj dio istraživanja posvećen je zastupljenosti i angažovanosti mladih ljudi odnosno odbornika mlađih od 30 godina (u daljem tekstu: mladi odbornici) u Skupštinama opštinama Crne Gore. Građani putem neposrednih izbora glasaju određene izborne liste i predstavnici tih izbornih lista jesu odbornici koje su izabrani na osnovu slobodnog, opšteg, jednakog i neposrednog biračkog prava, u skladu sa zakonom kojim se uređuje izbor odbornika i poslanika.

Zakon o izboru odbornika i poslanika predstavlja krucijalni zakon kojim se uređuje način i postupak izbora odbornika u skupštinu opštine, gradske opštine, Glavnog grada i Prijestonice, te poslanika u Skupštinu Crne Gore. Osim toga, ovim zakonom se definiše organizacija, sastav i nadležnost organa za sprovođenje izbora, utvrđivanje rezultata glasanja i raspodjela mandata, kao i zaštita biračkog prava i druga pitanja od značaja za organizaciju i sprovođenje izbora.⁷

Odbornike i poslanike biraju i pravo da budu birani za odbornika i poslanika imaju građani koji imaju crnogorsko državljanstvo i koji su upisani u birački spisak u skladu sa zakonom kojim se uređuje birački spisak na osnovu opšteg i jednakog biračkog prava, na slobodnim i neposrednim izborima, tajnim glasanjem.

U skupštinu opštine, Prijestonice i Glavnog grada bira se 30 odbornika i još po jedan odbornik na svakih 5.000 birača. Broj odbornika utvrđuje skupština opštine posebnom odlukom najkasnije do dana raspisivanja izbora. Odbornik, odnosno poslanik bira se u izbornoj jedinici na osnovu liste političke partije (stranačka izborna lista), koalicije političkih partija (koaliciona izborna lista), odnosno grupe birača (izborna lista grupe birača). Odbornički, odnosno poslanički mandati raspodjeljuju se srazmjerno broju dobijenih glasova, a oni traju četiri godine.

⁷ <http://dik.co.me/wp-content/uploads/2018/07/Zakon-o-izboru-odbornika-i-poslanika.pdf>

Biračko pravo, na osnovu člana 10 Zakona o izboru odbornika i poslanika, obuhvata prava birača: da biraju i da budu birani; da kandiduju i da budu kandidovani; da odlučuju o predloženim kandidatima i izbornim listama; da kandidatima javno postavljaju pitanja; da budu pravovremeno, istinito, potpuno i objektivno informisani o programima i aktivnostima podnosilaca izbornih lista i o kandidatima sa tih lista, kao i da raspolažu drugim pravima koja su predviđena ovim zakonom.

Pravo da bira i da bude biran za odbornika ima birač koji je navršio 18 godina života, koji je poslovno sposoban, koji ima prebivalište u Crnoj Gori najmanje dvije godine i koji ima prebivalište u opštini, odnosno gradskoj opštini, kao izbornoj jedinici, najmanje šest mjeseci prije dana održavanja izbora.

Svaka Skupština opština ima svoj Poslovnik o radu SO, ali je norma ista kada su u pitanju amandmani. Za razliku od Skupštine Crne Gore gdje se podnose predlozi za izmjenu predloga zakona, na nivou lokalnih samouprava podnose se predlozi za izmjenu i dopunu predloga odluke, i to u obliku amandmana u pisanoj formi predsjedniku Skupštine i mora biti obrazložen. Amandmani mogu podnijeti ovlašćeni predlagači za podnošenje predloga odluke i nadležno radno tijelo Skupštine. Podnosilac amandmana je dužan da u obrazloženju amandmana navede da li je za sprovođenje amandmana potrebno obezbijediti dodatna finansijska sredstva. Amandman se podnosi najkasnije tri dana prije početka sjednice na kojoj se razmatra predlog odluke. Predlagač odluke, predsjednik Opštine ako nije predlagač odluke i nadležno radno tijelo mogu podnijeti amandman u pisanoj formi sa obrazloženjem do zaključenja rasprave o predlogu odluke. Amandman na predlog odluke upućuje se odbornicima, predlagaču, predsjedniku Opštine, ako on nije predlagač i nadležnom radnom tijelu ako ono nije podnosilac amandmana. Predlagač odluke i predsjednik opštine ako nije predlagač odluke, dostavljaju Skupštini izjašnjenje o svakom podnijetom amandmanu u pisanoj formi. Nadležno radno tijelo dužno je da razmotri amandmane koji su podnijeti na prijedlog odluke i predloži Skupštini koje amandmane da prihvati a koje da odbije. Skupština odlučuje o amandmanima po redosljedu članova prijedloga odluke na koji su podnijeti. Ako je na isti član prijedloga odluke podnijeto više amandmana prvo se odlučuje o amandmanu kojim se predlaže brisanje tog člana, a zatim o amandmanima kojim se predlažu izmjene tog člana. Ako je podnijet amandman na amandman prvo se glasa o amandmanu koji je podnijet na amandman. Amandman koji je podnio predlagač odluke i amandman koji je predlagač odluke prihvatio postaje sastavni dio prijedloga odluke i o njemu Skupština posebno ne odlučuje.

Odbornik, odnosno poslanik opredjeljuje se i glasa po sopstvenom uvjerenju.

Na osnovu člana 43, Zakona o lokalnim samoupravama, radi efikasnog i racionalnog vršenja poslova iz nadležnosti skupštine, obrazuju se odbori i savjeti, kao stalna radna tijela, a mogu se obrazovati i komisije kao povremena radna tijela. Za članove odbora skupština imenuje odbornike skupštine. Za razliku od njih, članove savjeta i komisija skupština, pored odbornika, imenuje i druga lica zbog čega ona nisu predmet ove analize.

Iako su se do kraja juna 2022. godine trebali održati lokalni izbori u Pljevljima, Rožajama, Plavu, Tivtu, Budvi, Plužinama, Žabljaku, Bijelom Polju, Šavniku, Baru, Danilovgradu, Kolašinu, Glavnom gradu Podgorici i u Golubovicima - opštine u okviru Glavnog grada, izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj samoupravi su isti odloženi za 23. oktobar 2022. godine. Nakon podnesene inicijative za ocjenu ustavnosti ove izmjene i dopune, Ustavni sud je ocijenio neustavnim dopune Zakona na osnovu kojih su odloženi izbori u Podgorici i još trinaest opština, nakon čega je predsjednik Crne Gore u skladu sa odlukom ovog suda raspisao izbore za isti datum.

Usljed potrebe za sveobuhvatnim pristupom problematici građanskog aktivizma mladih, uz prethodna dva dijela istraživanja, pristupilo se analiziranju postojećeg stanja i efektivnosti djelovanja mladih u strukturama na lokalnom nivou, sa aspekta broja mladih u tijelima na lokalnom nivou, njihovog stvarnog djelovanja i zastupanja za interese mladih kroz mjerenje broja amandmana, učestvovanje u diskusijama, minutaži diskusije i slično. Cilj ovog dijela istraživanja je pregled stvarnog učešća i djelovanja mladih na lokalnom nivou. Analiza je sprovedena na nivou svih gradova Crne Gore.

S tim u vezi, upućen je upitnik svim sekretarima Skupština opština, kako bi se prikupili podaci na sledeća pitanja:

1. Koliko amandmana je podnijeto od strane svih odbornika, a koliko od strane odbornika mlađih od 30 godina?
2. Koliko puta su odbornici učestvovali u diskusijama (javljali se za riječ) tokom sjednica SO, a koliko puta odbornici mlađi od 30 godina?
3. Kolika je zastupljenost odbornika mlađih od 30 godina u odborima Skupštine opštine?
4. Koliko odbornika mlađih od 30 godina predsjedava odborima Skupštine opštine?

Prikupljeni podaci prezentovani su za sve gradove u nastavku (prema abecednom redu).

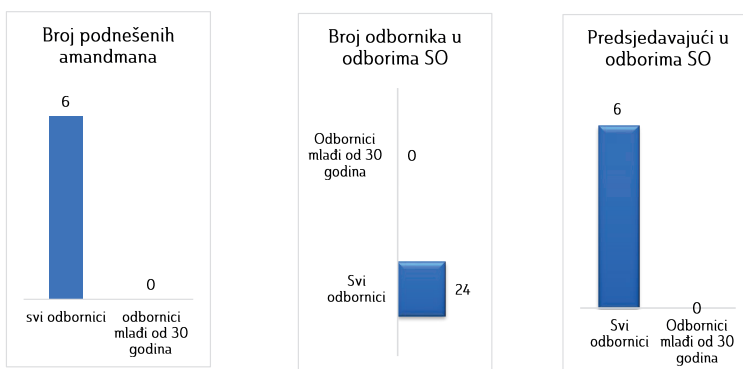
Andrijeвица

Skupština opština Andrijeвица za mandatni period 2020-2024, konstituisana 29. septembra 2020. godine, broji 31 odbornika od kojih je jedan odbornik mlađi od 30 godina odnosno 3,22%.

Od strane svih odbornika u SO u trajanju tekućeg mandata podnešeno je ukupno 6 amandmana, nijedan od strane mlađih od 30 godina.

Odbornici mlađi od 30 godina nisu nijednom učestvovali u diskusijama.

Skupština opština Andrijeвица ima šest odbora i u odborima nema odbornika mlađih od 30 godina niti predsjedavaju istim.

U odnosu na prethodni saziv Skupštine opštine Andrijeвица, ovaj saziv broji duplo manje odbornika mlađih od 30 godina, a i u ovom sazivu nema mlađih odbornika u radnim grupama SO.

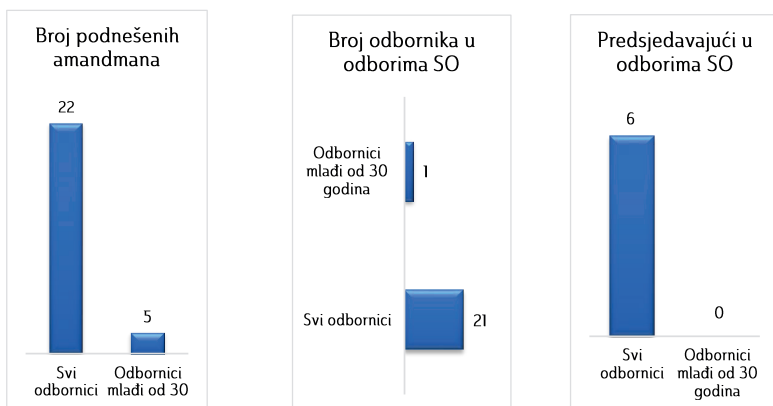
Bar

Skupština opština Bar, za mandatni period 2018-2022, konstituisana je 26. juna 2018. godine. Ona broji 37 odbornika, a mlađih od 30 godina ima dva što u procentima iznosi 5,4%.

Od konstituisanja SO Bar, ukupno je podnešeno 22 amandmana, od kojih su 5 podnešena od strane odbornika mlađih od 30 godina.

Od svih odbornika, 30 puta puta je učestvovao jedan odbornik mlađi od 30 godina.

Od ukupno 6 odbora SO Bar, koji broje 21 člana, jedan mlađi odbornik je zastupljen u dva, a niko od mlađih odbornika ne predsjedava istim.

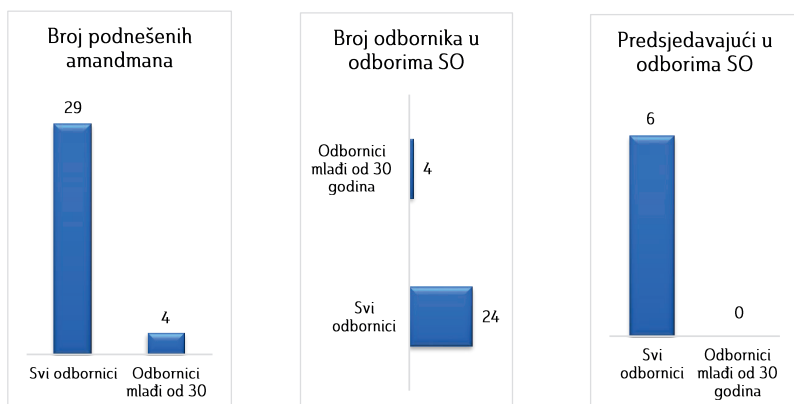

Bijelo Polje

Skupština opština Bijelo Polje, za mandatni period 2018-2022, konstituisana je 28. juna 2018. godine, a broji ukupno 38 odbornika od kojih petoro čine odbornici mlađi od 30 godina, što čini 13,16% mladih u SO Bijelo Polje.

Od dana konstituisanja, podnešeno je 29 amandmana, od kojih su 4 podneta od strane mlađih odbornika. Odbornici su učestvovali u 1391 diskusija, u kojima je 51 put mlađi odbornik uzeo učešća.

Četiri mlađa odbornika su članovi skupštinskih odbora, ali niko od mlađih odbornika.

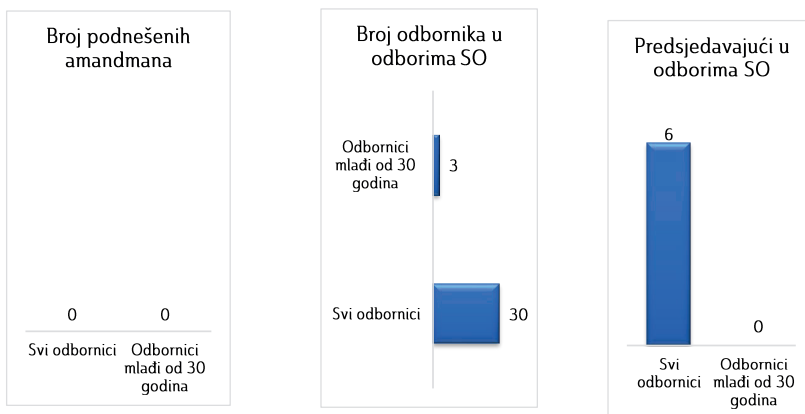

Berane

Skupština opština Berane, za mandatni period 2022-2026, konstituisana je 7. juna 2022. godine, a ukupno broji 35 odbornika od kojih su 4 odbornika mlađi od 30 godina, što predstavlja 11,43% mladih u SO.

Od konstituisanja nije održana nijedna sjednica, te odbornici nijesu imali aktivnosti u smislu diskusija, podnošenja amandmana ili postavljanja odborničkih pitanja.

U radnim tijela Skupštine opštine Berane, od ukupno 6 odbora u tri su zastupljenih odbornici mlađi od 30 godina i to njih troje, ali niko od njih ne predsjedava odborima.

Budva

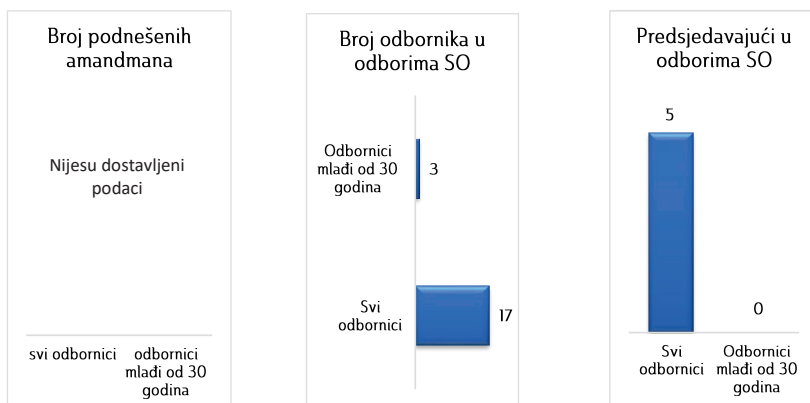
Skupština opština Budva, za mandatni period 2020-2024, konstituisana je 17. septembra 2020. godine. Ona broji 32 odbornika, od kojih je petoro odbornika mlađih od 30 godina, što predstavlja 15,62% ukupnog broja odbornika.

Služba Skupštine opštine Budva nema precizne podatke koji se odnose na podnošenje amandmana, usljed njihovog neusvajanja ili povlačenja. Tokom sjednica SO Budva, odbornici su diskutovali 90 puta, od čega su se 7 puta mlađi odbornici javljali za riječ.

Skupštinskih odbora ima pet, a u tri odbora je zastupljeno troje mlađih od-

bornika. Niko od mlađih odbornika ne predsjedava skupštinskim odborima.

Odlukom Vlade Crne Gore od 31. marta 2022. godine, raspuštena je Skupština opštine Budva te je imenovan Odbor povjerenika koji vrši funkciju Skupštine do njenog konstituisanja.

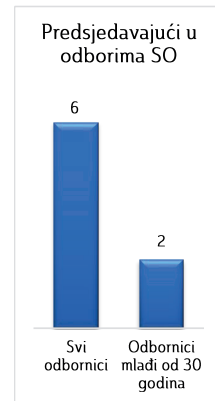
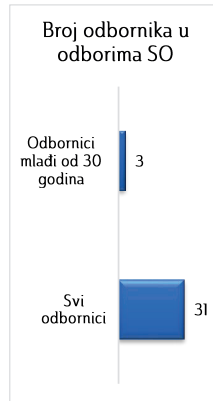
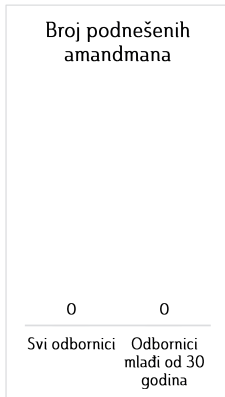
U odnosu na prošlo saziv, broj mlađih odbornika je povećan za više od 10%, a ni u ovom sazivu nema mlađih odbornika koji predstavljaju odborima SO.

Cetinje

Skupština Prijestonice Cetinje, za mandatni period 2021-2025, konstituisana je 4. januara 2022. godine i broji 33 odbornika. Od ukupnog broja odbornika 6 odbornika mlađa od 30 godina čine sastav Skupštine Prijestionice, što je 18,18% od ukupnog broja odbornika.

U ovom mandatnom periodu nije bilo podnesenih amandmana. Tokom sjedinica odbornici su učestvovali u diskusijama ukupno 176 puta, od čega mlađi odbornici 18 puta.

U odborima Skupštine Prijestonice zastupljena su tri mlađa odbornika, a dva mlađa odbornika predsjedavaju radnim tijelima Skupštine Prijestionice.

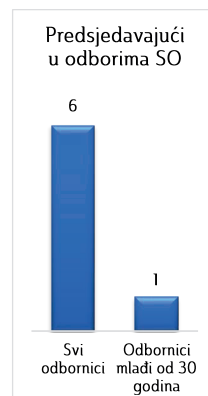
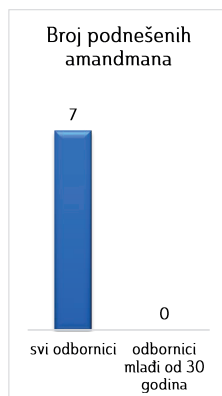
Uprkos povećanju broja odbornika mlađih od 30 godina, kao i u prošlom sazivu svega dva mlađa odbornika su zastupljena u odborima SO, a i dalje nijedan mlađi odbornik ne predsjedava odborom. Učešće mlađih odbornika u diskusijama je veći za oko 6% nego što je to bilo u prošlom sazivu.

Danilovgrad

Skupština opština Danilovgrad, za mandatni period 2018-2022, konstituisana je 4. jula 2018. godine, a broji ukupno 33 odbornika od kojih četvoro čine odbornici mlađi od 30 godina, što predstavlja učešća mladih od 12,12%.

Što se tiče podnešenih amandmana za ovaj period, bilo je ukupno 7 amandmana ali nijedan nije bio podniet od strane mlađih odbornika. U diskusijama, tokom sjednica SO Danilovgrad, svi odbornici su učestvovali 423 puta, od čega svega 18 puta mlađi odbornici od 30 godina.

Četvoro mlađih odbornika su članovi su skupštinskih odbora, od kojih jedna mlađa odbornica predsjedava jednim odborom.

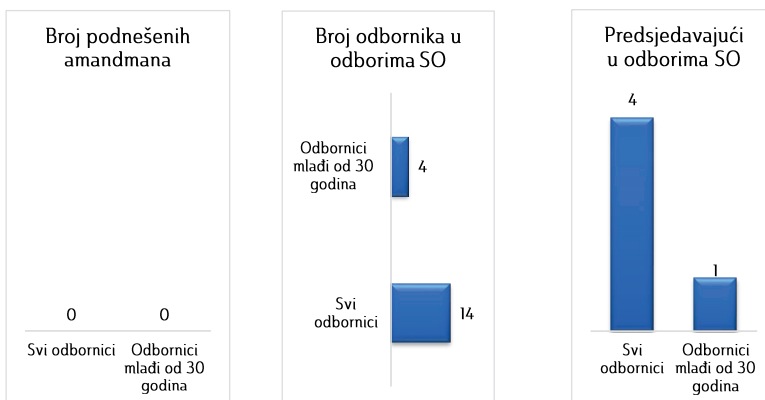

Gusinje

Skupština opština Gusinje za mandatni period 2020-2024, konstituisana je 3. oktobra 2020. godine broji 30 odbornika od kojih je 8 mlađih od 30 godina odnosno 26,67%.

U ovom sazivu Skupštine Opštine Gusinje nije podnesen nijedan amandmana, dok su se odbornici javljaju 210 puta za riječ od čega oko 44 puta mlađi odbornici.

U odborima SO Gusinje zastupljeno je četiri odbornika mlađih od 30 godina. Jedan odbornik mlađi od 30 godina predsjedava jednim odborom.

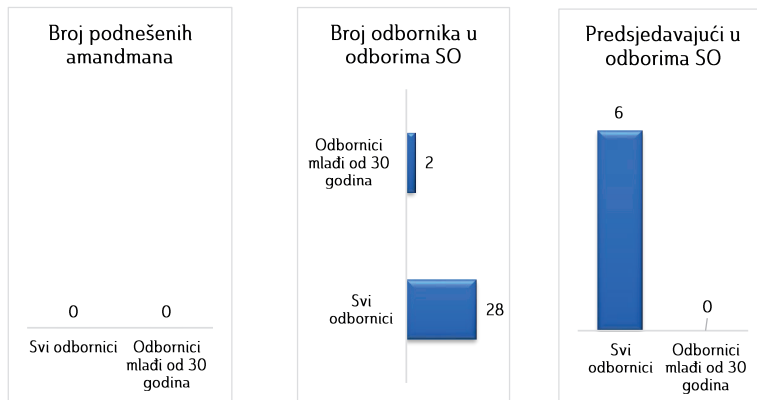

Herceg Novi

Skupština opština Herceg Novi za mandatni period 2021-2025, konstituisana je 7. juna 2021. godine, a broji ukupno 35 odbornika od kojih dvoje čine odbornici mlađi od 30 godina, što predstavlja 5,71%.

Od konstituisanja nije bilo podnesenih amandamana, a odbornici nijesu učestvovali u diskusijama.

Dvoje mlađih odbornika su članovi skupštinskih odbora, ali niko od mlađih odbornika ne predsjedava istim.

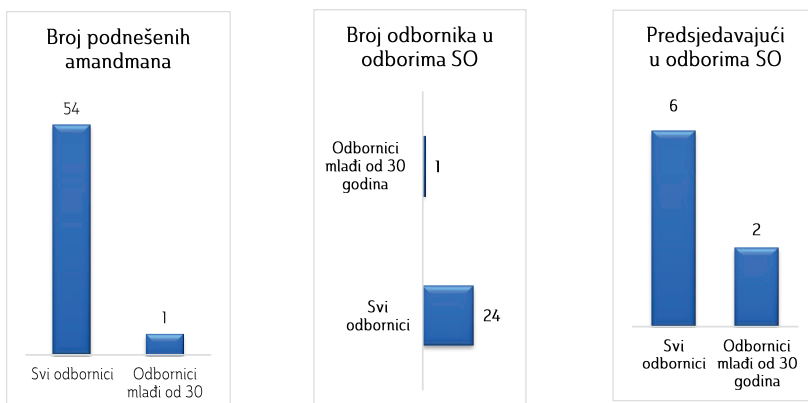

Kolašin

Skupština opština Kolašin, za mandatni period 2018 – 2022, konstituisana je 9. jula 2018. godine, a broji ukupno 31 odbornika, od kojih je 5 mlađih od 30 godina, što predstavlja 16,12% mlađih u SO.

Ukupno je podnijeto 54 amandmana, od kojih je jedan bio podnesen od strane mlađih odbornika. Od održavanja konstitutivne sjednice SO Kolašin, ukupan broj diskusija odbornika je 1583, od čega su mladi odbornici učestvovali u 126 diskusija.

U okviru stalnih radnih tijela Skupštine postoji 6 odbora, pri čemu dvoje mlađih odbornika predsjedavaju istim, a dok je jedan mlađi odbornik zastupljen u odborima kao član.

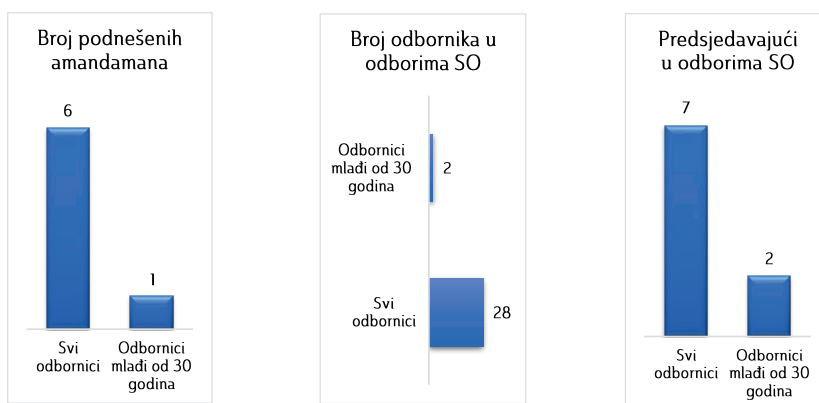

Kotor

Skupština opština Kotor, za mandatni period od 2020-2024, konstituisana je 30. oktobra 2020. godine i broji ukupno 33 odbornika, od kojih je 3 mlađih od 30 godina odnosno 9,09%.

Od održavanja konstitutivne sjednice SO Kotor, odbornici su učestvovali u diskusijama 120 puta, od čega mlađi odbornici nijesu uzeli učešća. U toku ovog mandata SO Kotor, podneseno je 6 amandmana, od čega jedan od strane mlađih odbornika.

U okviru stalnih radnih tijela Skupštine postoji sedam odbora, pri čemu je dvoje mlađih odbornika zastupljeno kao član, dok jedan odbornik mlađi od 30 godina predsjedava jednim odborom.

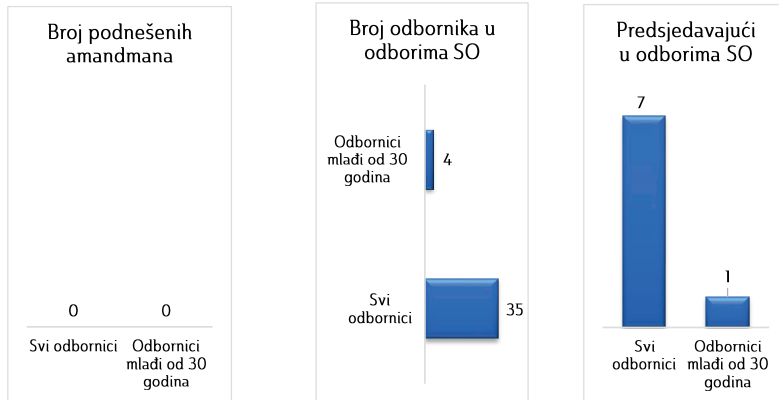

Mojkovac

Skupština opština Mojkovac, za mandatni period 2021-2025, konstituisana je 5. januara 2022. godine, a broji ukupno 31 odbornika, od kojih je četiri mlađih od 30 godina odnosno 12,9%.

Od održavanja konstitutivne sjednice SO Kolašin, odbornici su učestvovali u diskusijama 34 puta, od čega sedam puta mlađi odbornici. Nije podnesen nijedan amandman.

U odborima SO Mojkovac zastupljeni su svi mlađi odbornici, dok jednim odborom predsjedava mlađi odbornik.

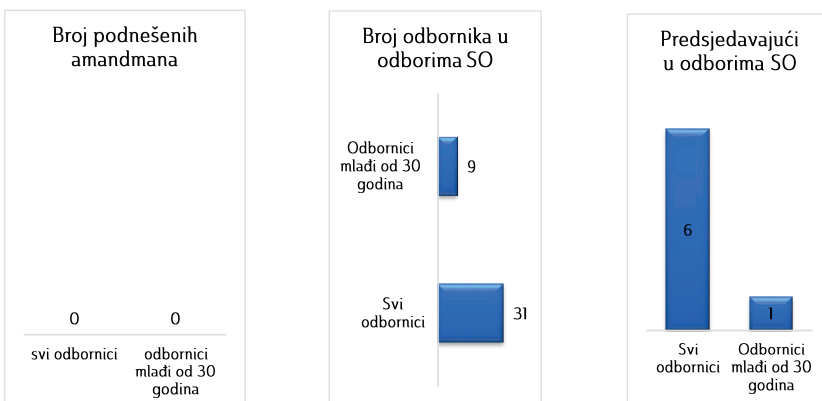
Nikšić

Skupština opština Nikšić, za mandatni period 2021-2025, konstituisana je 7. maja 2021. godine, a broji ukupno 41 odbornika od kojih je 10 mlađih od 30 godina odnosno 24,39%.

Tokom ovog saziva SO Nikšić nije bilo podnesenih amandmana. Od konstitutivne sjednice, odbornici su učestvovali u diskusijama 106 puta, od čega su 23 puta mlađi odbornici uzeli učešća.

U pet odbora u funkciji članova je zastupljeno devet mlađih odbornika zastupljeno u odborima, dok jedan mlađi odbornik predsjedava odborom.

Izuzetak ove SO od ostalih je jer njome predsjedava odbornik koji je mlađi od 30 godina.

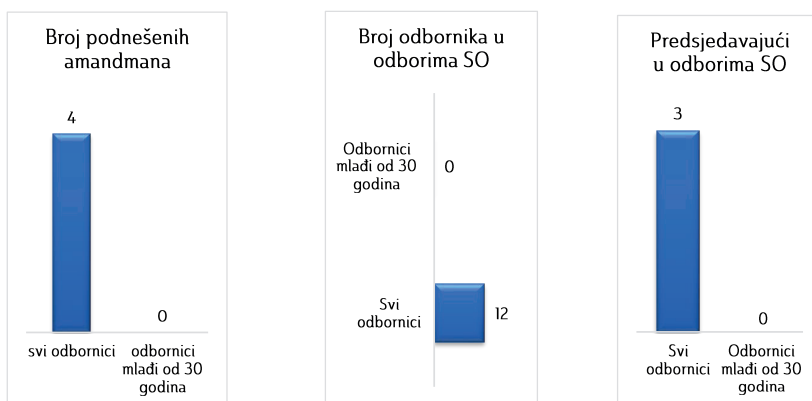

Plav

Skupština opština Plav, za mandatni period 2018-2022, konstituisana je 5. jula 2018. godine, a broji ukupno 31 odbornika, od kojih je jedan mlađi od 30 godina odnosno 3,22%.

Tokom trajanja ovog mandata SO Plav, podnijeto je četiri amandmana ali samo od strane odbornika starijih od 30 godina. Udio mladih u odnosu na ostale odbornike tokom trajanja sjednice SO Plav, je veoma mali, budući da u SO Plav preovladavaju uglavnom stariji odbornici koji imaju više iskustva u odnosu na mlade. Konkretni podaci nijesu dostavljeni od strane službe SO Plav.

U okviru stalnih radnih tijela Skupštine postoji tri odbora, ali nijedan mlađi odbornik nije zastupljen u istim.

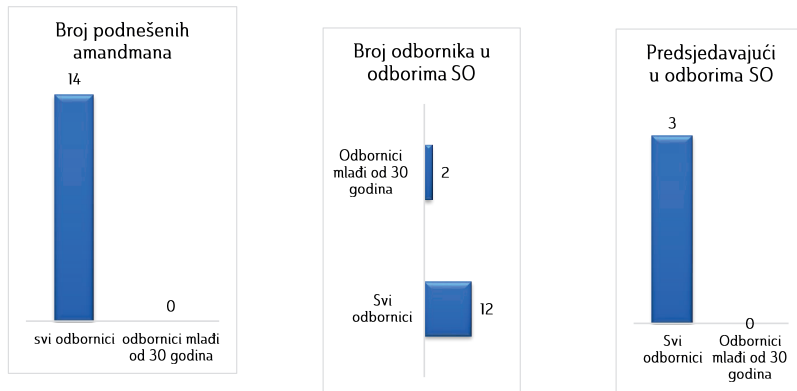
Plužine

Skupština opština Plužine, za mandatni period 2018-2022, konstituisana je 25. juna 2018. godine, a broji ukupno 30 odbornika, od kojih je 3 mlađih od 30 godina odnosno 10%.

U trajanju ovog mandata SO Plužine podnijeto je 14 amandmana. Od strane odbornika mlađih od 30 godina nije podnjet nijedan amandman. Mlađi odbornici rijetko učestvuju u diskusijama, ali konkretne podatke služba SO Plužine nije dostavila.

U okviru stalnih radnih tijela Skupštine postoji četiri odbora, pri čemu su

dvoje mlađih odbornika zastupljeno kao članovi, dok nema mlađih predsjedavajućih nekog od odbora.

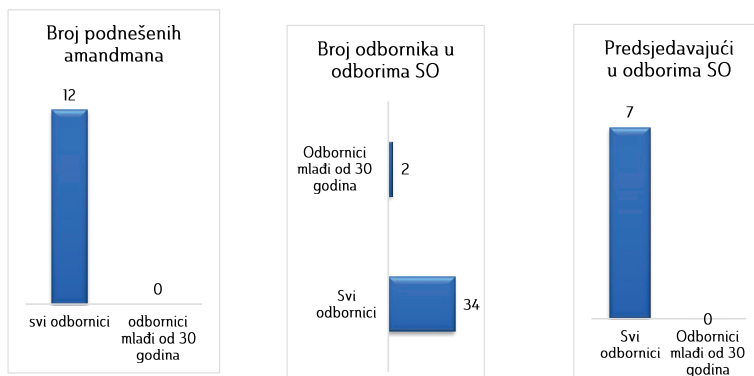

Pljevlja

Skupština opština Pljevlja, za mandatni period 2018 – 2022, konstituisana je 6. jula 2018. godine, a broji ukupno 35 odbornika, od kojih je troje mlađih od 30 godina odnosno 8,57%.

Od strane svih odbornika u trajanju ovog mandata podnijeta su 12 amandmana, od kojih nijedan nije bio podnesen od strane mlađih odbornika. Odbornici su učestvovali u diskusijama 477 puta, od čega su 30 puta mlađi odbornici uzeli učešća.

U okviru stalnih radnih tijela Skupštine postoji sedam odbora, pri čemu su dvoje mlađih odbornika zastupljeno kao članovi, dok nijedan mlađi odbornik od 30 godina ne predsjedava nekog od odbora.

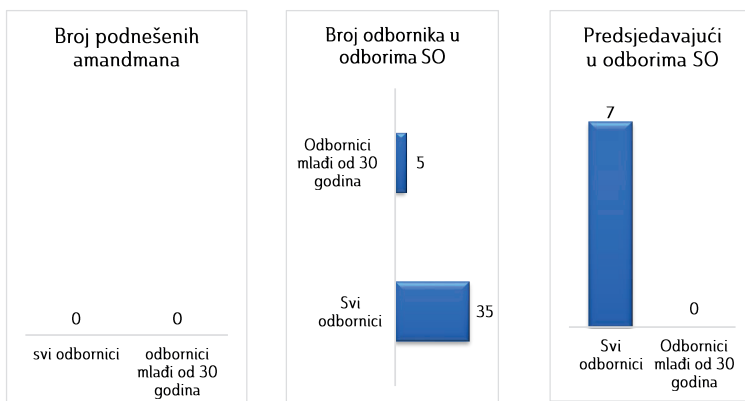

Podgorica

Skupština Glavnog grada Podgorice, za mandatni period 2018-2022, konstituisana je na sjednici 6. jula 2018. godine i broji 61 odbornika od kojih je 11 mlađih od 30 godina odnosno 18%.

U ovom mandatu odbornici nijesu podnosili amandmane na prijedlog odluka, koje su bile na dnevnom redu sjednica Skupštine Glavnog grada. Odbornici mlađi od 30 godina učestvovali su u diskusijama 127 puta.

U okviru stalnih radnih tijela Skupštine postoji 5 odbora koji ukupno imaju 35 članova, dok je 5 odbornika mlađih od 30 godina zastupljeno na pozicijama članova. Nijedan mlađi odbornik ne predsjedava odborima Skupštine Glavnog grada.

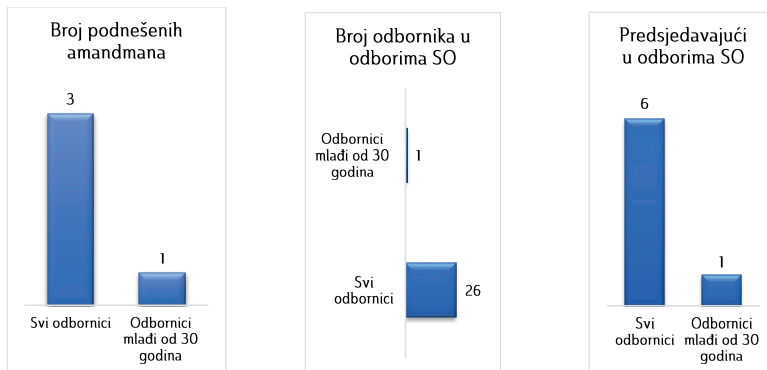
Rožaje

Skupština opština Rožaje, za mandatni period 2018-2022, konstituisana je u sadašnjem sazivu 2. jula 2018. godine i broji 34 odbornika. Od ukupnog broja odbornika jedan odbornik mlađi od 30 godina čine sastav Skupštine opštine Rožaje odnosno 2,94%.

U ovom mandatnom periodu podnešeno je ukupno tri amandmana, a jedan amandman je podniet od strane odbornika mlađeg od 30 godina. Tokom sjedinica odbornici su učestvovali u diskusijama ukupno 832 puta, od čega mlađi odbornici učestvovali četiri puta.

U odborima Skupštine Rožaje (ukupno šest) je zastupljen jedan odbornik

mlađi od 30 godina, dok jedan odbornik mlađi od 30 godina predsjedava u odborom SO Rožaje.

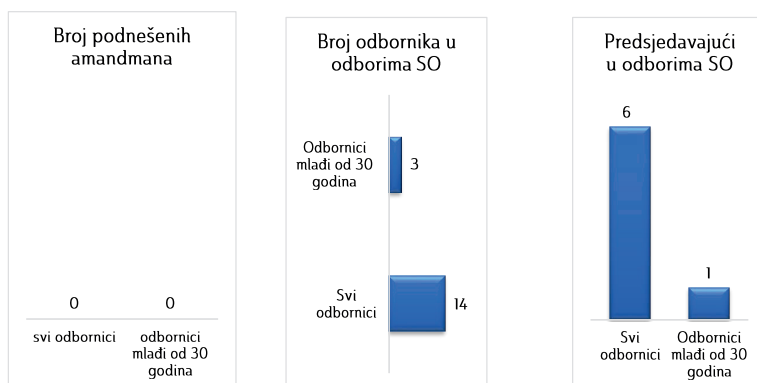

Šavnik

Skupština opština Šavnik, za mandatni period 2018 – 2022, konstituisana je 15. juna 2018. godine i broji ukupno 30 odbornika, od kojih je troje mlađih od 30 godina odnosno 10%.

U trajanju ovog saziva SO Šavnik nije bilo podnijetih amandmana od strane odbornika. Tokom sjedinica odbornici su učestvovali u diskusijama ukupno 132 puta, od čega mlađi odbornici 40 puta.

U odborima Skupštine opštine Šavnik (ukupno šest) zastupljeno je troje mlađih odbornika do 30 godina na pozicijama članova, a jedan predsjedava odborom Skupštine opštine Šavnik.

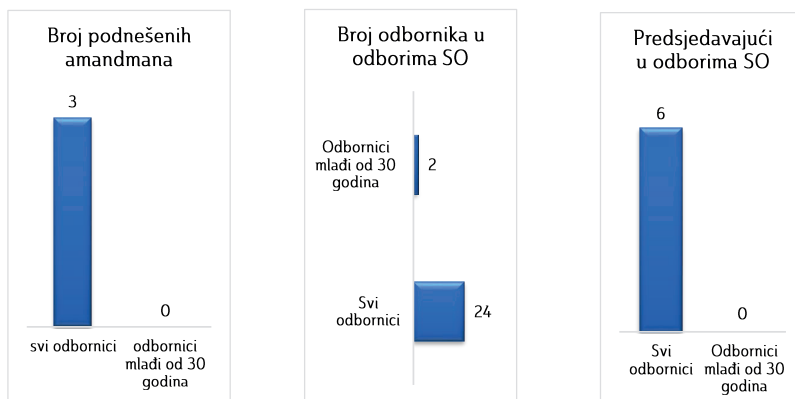
Tivat

Skupština opština Tivat, za mandatni period 2020-2024, konstituisana je 28. septembra 2020. godine i broji 32 odbornika od kojih je tri odbornika mlađe od 30 godina odnosno 9,38%.

Od početka trajanja mandata SO Tivat podnijeto je tri amandmana od strane svih odbornika, dok odbornici do 30 godina nijesu podnosili amandmane. Služba SO Tivat nije dostavila podatke o diskusijama.

U skupštinskim odborima su zastupljena dva odbornika do 30 godina, ali bez predsjedavanja nekim od odbora.

Odlukom Vlade Crne Gore od 10. marta 2022. godine, raspuštena je Skupština opštine Tivat te je imenovan Odbor povjerenika koji vrši funkciju Skupštine do njenog konstituisanja.

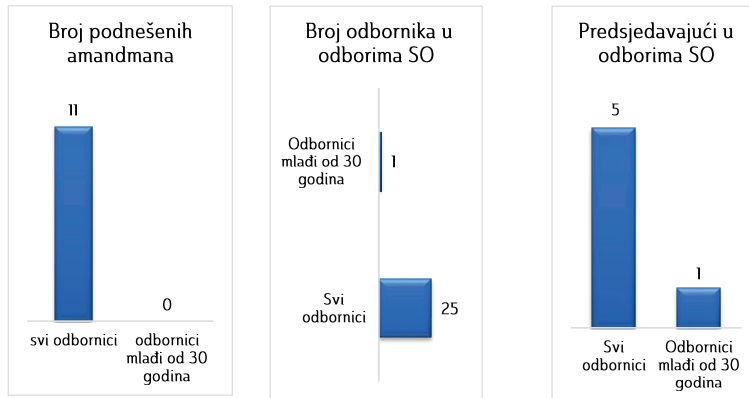
Tuzi

Skupština opština Tuzi, za mandatni period 2019-2023, konstituisana je na sjednici 21. marta 2019. godine i broji 32 odbornika od kojih je troje mlađih od 30 godina odnosno 9,38%.

U dosadašnjem mandatu podnešeno je 11 amandmana i to od odbornika starijih od 30 godina. Odbornici mlađi od 30 godina su učestvovali u

raspravama i diskusijama ukupno 31 put.

Od pet odbora Skupštine opštine Tuzi, jedan mlađi odbornik predsjedava odborom dok je drugi odbornik član jednog skupštinskog odbora.

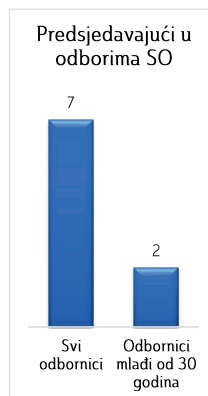
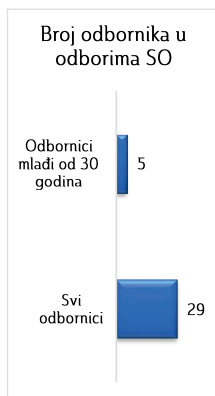
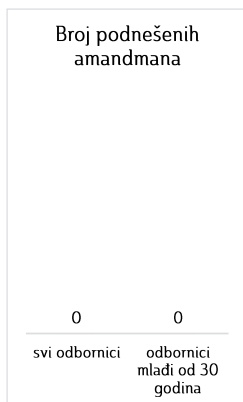

Ulcinj

Skupština opština Ulcinj, za mandatni period 2022 – 2026, konstituisana je 25. maja 2022. godine i broji 33 odbornika od kojih je šestoro mlađih od 30 godina odnosno 18,18%.

Od konstituisanja SO Ulcinj, nije podnesen nijedan amandman, a održana je jedna sjednica koja nije završena, a u toku nje odbornici nijesu učestvovali u diskusijama.

Dvoje mlađih odbornika predsjedava odborima, a petoro je zastupljeno na pozicijama članova.

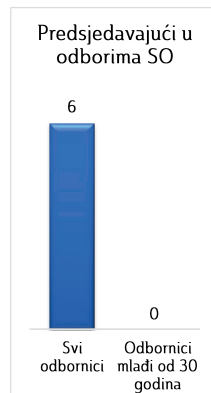
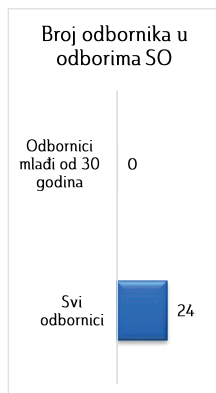
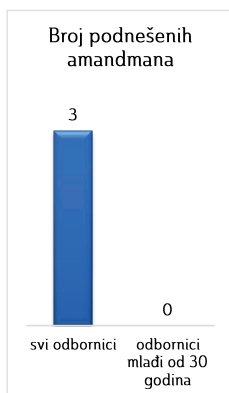

Žabljak

Skupština opština Žabljak, za mandatni period 2018-2022, konstituisana je na sjednici 25. juna 2018. godine i broji 31 odbornika od kojih je 3 mlađih od 30 godina odnosno 9,68%.

Odbornici su učestvovali u raspravama i diskusijama ukupno 408 puta, od čega su odbornici mlađi od 30 godina postavljali pitanja i diskutovali 31 put. U dosadašnjem periodu, podnešeno je tri amandmana od odbornika koji je stariji od 30 godina.

Skupština Žabljak ima 6 odbora, a u nijednom nema mlađih odbornika ni na poziciji predsjedavajućeg ni kao člana odbora.

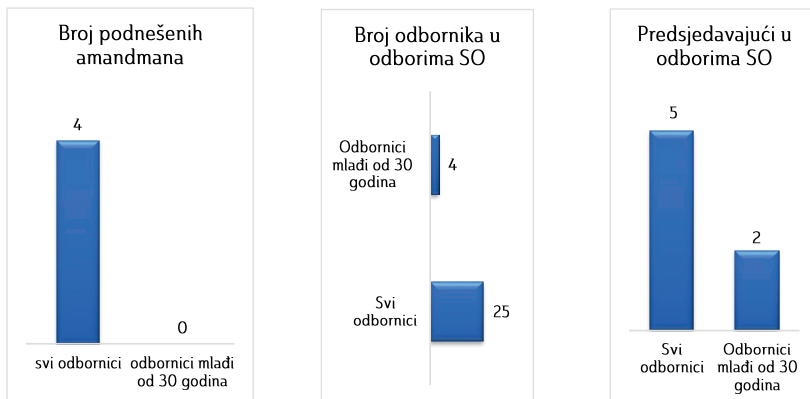

Petnjica

Skupština opština Petnjica, za mandatni period od 2022-2026, konstituisana je 24. januara 2022. godine i broji 31 odbornika od kojih je 6 mladih od 30 godina odnosno 19,35%.

U ovom sazivu SO Petnjica podnijeta su četiri amandmana i to od odbornika starijih od 30 godina. Služba SO Petnjica nije dostavila podatke za učešće u diskusijama.

Četiri odbornika mladih od 30 godina su zastupljeni na pozicijama članova u odborima SO Petnjica, dok dva mlada odbornika predsjedavaju odborima.

Na narednom tabelarnom prikazu predstavljeni su podaci za sve opštine.

OPŠTINE	BROJ STANOVIKA	BROJ MLADIH	UDIO MLADIH U STANOVIŠTVU	BROJ MLADIH U SO	UKUPAN BROJ ODBORNIKA	UDIO MLADIH U ODBORNIKA U SO	UKUPAN BROJ PODNETIH AMANDANA	BROJ AMANDANA PODNEŠENIH OD STRANE MLADIH	UDIO PODNEŠENIH AMANDANA MLADIH ODBORNIKA U	UKUPAN BROJ ODBORNIKA U ODBORIMA SO	SAMO MLADI ODBORNICI U ODBORIMA SO	UDIO MLADIH ODBORNIKA U ODBORIMA SO
Andrijevica	5071	998	19,68%	1	31	3%	6	0	0%	24	0	0%
Bar	42048	8872	21,10%	2	37	5%	22	5	23%	21	1	5%
Berane	28739	7362	21,67%	4	35	11%	0	0	0%	30	3	10%
Bijelo Polje	46051	10162	22,07%	5	38	13%	29	4	14%	24	4	17%
Budva	19218	4060	21,13%	5	32	16%	0	0	0%	17	3	18%
Cetinje	16657	3689	22,15%	6	33	18%	0	0	0%	31	3	10%
Danilovgrad	18472	4180	22,63%	4	33	12%	7	0	0%	24	4	17%
Herceg Novi	30864	5703	18,48%	2	35	6%	0	0	0%	28	2	7%
Kolašin	8380	1746	20,84%	5	31	16%	54	1	2%	24	1	4%
Kotor	22601	4432	19,61%	3	33	9%	6	1	17%	28	2	7%
Mojkovac	8622	1796	20,83%	4	31	13%	0	0	0%	35	4	11%
Nikšić	72443	15249	21,05%	10	41	24%	0	0	0%	31	9	29%
Plav	11245	2748	24,43%	1	31	3%	4	0	0%	12	0	0%
Pljevlja	30786	5547	18,02%	3	35	9%	12	0	0%	34	2	6%
Plužine	3246	589	18,15%	3	30	10%	14	0	0%	12	2	17%
Podgorica	173841	40712	23,41%	11	61	18%	0	0	0%	35	5	14%
Rožaje	22964	5521	24,04%	1	34	3%	3	1	33%	26	1	4%
Šavnik	2070	417	20,14%	3	30	10%	0	0	0%	14	3	21%
Tivat	14031	1771	12,62%	3	32	9%	3	0	0%	24	2	8%
Ulcinj	19921	4255	21,36%	6	33	18%	0	0	0%	29	5	17%
Žabljak	3569	705	19,75%	3	31	10%	3	0	0%	24	0	0%
Tuzi	12096	880	7,27%	3	32	9%	11	0	0%	25	1	4%
Petnjica	6686	1294	19,35%	6	31	19%	4	0	0%	25	4	16%
Gusinje	1863	192	10,30%	8	30	27%	0	0	0%	14	4	29%

Participacijom u donošenju odluka, mladi mogu promijeniti kulturu osobe i društva. Time se njihovo iskustvo povećava, što će omogućiti da koriste svoja politička prava, demokratizaciji i aktivnoj participaciji u oblastima koja su važna za osnaživanje mladih.

Kada se govori o građanskoj i političkoj participaciji, najčešće se misli na glasanje na izborima. Iako je ostvarivanje pasivnog biračkog prava veoma važan indikator demokratskog društva, postoji mnogo drugih načina, te se ono smatra samo polazištem za participaciju. Preko trećine od 169 ciljeva postavljenih u okviru UN SDGs programa¹ (United Nation Sustainable Development Goals) odnose se na mlade i važnost njihovog jačanja, participacije i dobrobiti. Participacija mladih je veoma važna, jer se politika socijalne inkluzije ne može smatrati uspješnom, ukoliko se ne osigura participacija mladih koji imaju otežan pristup participaciji uslijed siromaštva, nedostatka obrazovanja, pitanja religije, jezika i rase u društvenom životu.

Prije nego se započne analiza trenutnog stanja kada je u pitanju politička participacija mladih na lokalnom nivou, važno se osvrnuti na sprovedena istraživanja u svijetu. Ona pokazuju da su mladi veoma zanemareni u političkom životu, te da iako mladi čine više od polovine svetske populacije, svega 2,6% poslanika čine poslanici mlađi od 30 godina. Ukoliko se pogleda trend po ovom pitanju, napredak se ostvaruje, ali veoma sporo. U 2014. godini procenat mlađih odbornika iznosio je 1,6%, zatim 1,9% u 2016, 2,2% u 2018, te u 2021. godini 2,6%.²

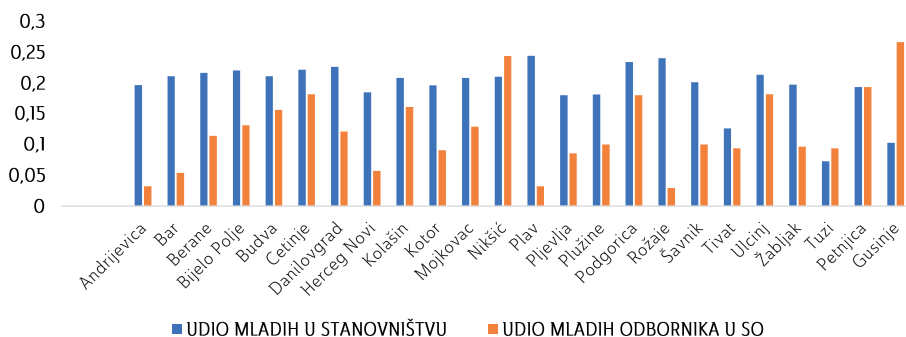
U Crnoj Gori svaki peti građanin je osoba ispod 30 godina. Ukoliko se uzme u obzir da 21,4% ukupnog stanovništva Crne Gore čine mladi, a da u najvišem zakonodavnom tijelu Crne Gore četiri poslanička mjesta pripada poslanicima mlađih od 30 godina, zaključuje se da predstavnika mladih ima 4,94% odnosno 16,46% manje u odnosu na udio mladih u stanovništvu Crnoj Gori. U prethodnom sazivu Skupštine Crne Gore bilo je za 2,46% više mladih u ovoj instituciji.

Kada se govori o lokalnim samoupravama, svega tri lokalnih samouprava, i to: Gusinje, Nikšić i Tuzi imaju isti ili viši procenat odbornika mlađih od 30 godina u odnosu na broj mladih u ukupnom broju stanovnika određene lokalne samouprave.

¹ <https://www.un.org/development/desa/disabilities/envision2030.html>

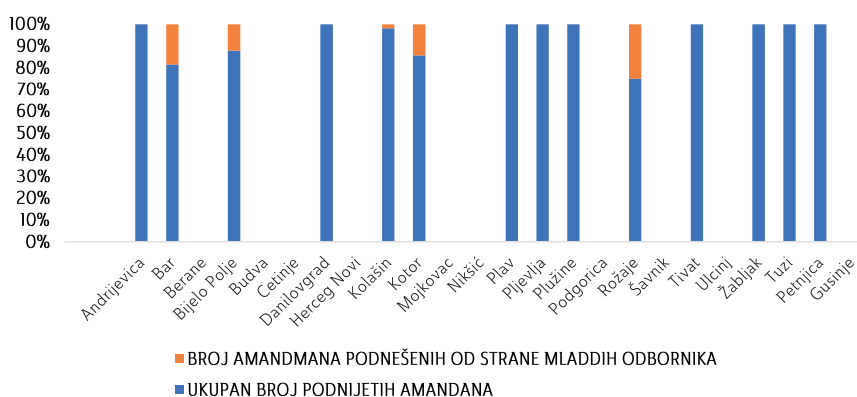
² <https://www.ipu.org/youth2021>

Grafikon 28: Odnos udjela mladih u stanovništvu i udjela mladih odbornika u SO

Što se tiče odnosa podnešenih amandmana na odluke mladih i svih odbornika, svega pet skupština opština i to: Bar, Bijelo Polje, Kolašin, Kotor i Rožaje dostavilo je podatke da su mladi podnosili amandmane. Naime, svega 12 amadmana od 178 ukupno podnešenih tj. 7 % čine amandmani koje su podnijeli odbornici mlađi od 30 godina.

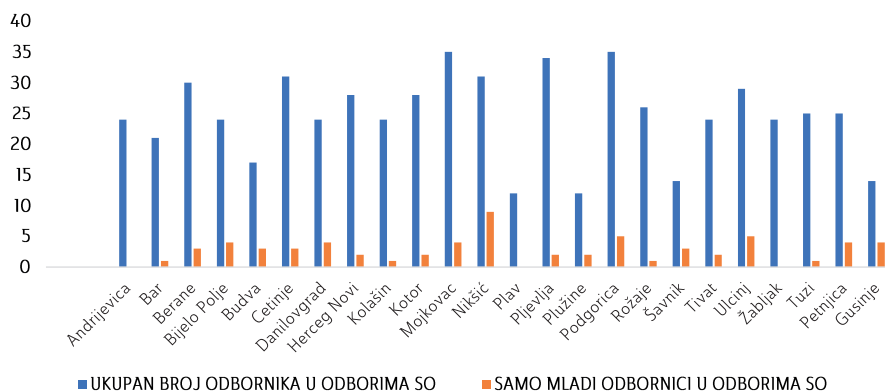
Grafikon 29: Udio broja amandmana mladih odbornika u ukupnom broju podnešenih amandmana

Kada je u pitanju odnos mladih odbornika sa ukupnim brojem odbornika po skupštinskim odborima, situacija nije značajno bolja. U tri skup-

štine opštine uopšte mladi nijesu zastupljeni u radnim tijelima, dok je prosjek za sve skupštine opštine 11%.

Grafikon 30: Pregled broja odbornika po skupštinskim odborima

Navedena statistika ukazuje da mladi nijesu dovoljno zastupljeni u procesu donošenja odluka u predstavničkom domu građana opštine i da, imajući u vidu broj učestvovanja u diskusijama te zastupljenost u skupštinskim odborima, najčešće može govoriti o kozmetičkom učešću mladih u procesu donošenja odluka na lokalnom nivou. S druge strane, poboljšana zastupljenost mladih može ojačati legitimitet skupština, postići veću pravednost i boljem donošenju odluka, ali i stvarati važne simboličke efekte za mlade i politički proces.

Pitanje pravednosti je važno, jer mladi čine značajan udio stanovništva zbog koga je veoma bitno da učestvuju gdje se političke odluke donose, i to ne pukim obavljanjem funkcije odbornika već konstruktivnim djelovanjem i doprinošenjem boljim rješenjima, i to kroz učestvovanje u diskusijama i podnošenjem amandmana. Na ovaj način će predstavnici "manje moći" imati priliku da izraze svoje mišljenje o važnim pitanjima, ali i ojačati legitimitet skupštinskih rješenja i odluka. S druge strane, usvojeni zakoni i odluke, mogu biti štetni po interese mladih, kako u sadašnjem trenutku, tako i u budućnosti, zbog čega se permanentno mora raditi na jačanju učešća mladih pri kreiranju javnih politika.

Stvarnim učešćem mladih, politika razmatranja bi se ojačala, doprinošenjem novih ideja i političkih rješenja za rješavanje problema, ali i svježinu političkih rasprava. Ne treba zanemariti ni činjenicu da bi mladi odbornici mogli da budu primjer za ostale mlade ljude i podizanje interesovanja za učestvovanje u političkim vodama.

Na crnogorskoj političkoj sceni, zanemarljive su smjene generacija, već i dalje isti politički akteri učestvuju kao i prije par decenija, bilo da se govori o vlasti ili opoziciji. S tim u vezi, potrebno je podmlađivanje političke scene i prilagođavanje crnogorskih lokalnih parlamenata vremenu u kom živimo i promjenama načina na koji se donose odluke i vrši politika.

